

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2021

Tereza Kubínová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Aplikace Fragile States Indexu na současnou situaci ve
Venezuele**

Bakalářská práce

Autor práce: Tereza Kubínová

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. 5. 2021

Tereza Kubínová

Bibliografický záznam

KUBÍNOVÁ, Tereza. *Aplikace Fragile States Indexu na současnou situaci ve Venezuele*. Praha, 2021. 47 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.

Rozsah práce: 80 113 znaků

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá teorií státu, státnosti a funkce státu. Následně se popisuje stát silný, slabý a zhroutený. V práci je dále rozebrán nástroj Fragile States Index, který měří křehkost států ve světě pomocí pěti hlavních indikátorů, kterými jsou indikátory soudržnosti, politické, ekonomické a sociální indikátory. Dále je zde i samostatná skupina průřezových indikátorů. Tyto indikátory se následně dělí na celkově 12 indikátorů, za které země dostávají určité body. Čím více bodů země má, tím je blíže zhroutení. Práce dále zmiňuje nejkřehčí a nejsilnější státy za rok 2020. Další část práce se věnuje historii Venezuely po druhé světové válce, zaměřuje se na její ropné bohatství a převážně pak na vládu Huga Cháveze a následně i na ekonomickou krizi a vládu Nicholáse Madura po roce 2013 až do současnosti. V poslední části je aplikováno všech 12 indikátorů Fragile States Indexu na současnou situaci ve Venezuele.

Abstract

The bachelor thesis deals with the theory of the state, statehood and the function of the state. It then describes a strong, weak and collapsed state. Further in the thesis is analyzed The Fragile States Index, which measures the fragility of countries in the world using five main indicators. These indicators are cohesion, political, economic and social. There is also a separate group of cross-cutting indicators. These indicators are then divided into a total of 12 indicators for which every country receive certain points. The more points country gets the closer is to collapse. The thesis also mentions the most fragile and agile states in 2020. The next part of the thesis deals with the history of Venezuela after World War II, focuses on its oil wealth and mainly on the ruling of Hugo Chávez and subsequently on the economic crisis and ruling of Nicholas Maduro after 2013 to the present. In the last part, all 12 indicators of the Fragile States Index are applied to the current situation in Venezuela.

Klíčová slova

Zhroutený stát, Venezuela, korupce, Fragile States Index, krize, hyperinflace

Keywords

The collapsed state, Venezuela, corruption, Fragile States Index, crisis, hyperinflation

Title/název práce

Aplikace Fragile States Indexu na současnou situaci ve Venezuele.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Jaromírovi Soukupovi, Ph.D. za cenné rady a vedení práce.

Obsah

Úvod.....	2
1 Definice základních pojmů	3
1.1 Stát, státnost a funkce státu	3
1.1.1 Stát.....	3
1.1.2 Státnost.....	3
1.1.3 Funkce státu.....	4
1.2 Silný stát/moderní stát.....	4
1.3 Slabý a hroučící se stát	5
1.3.1 Soft state.....	5
1.4 Zhroucený stát	5
1.4.1 Nejčastější znaky zhroucených států.....	6
1.4.2 Zhroucené státy a mezinárodní právo.....	7
1.4.3 Řešení problematiky dle OSN	8
1.4.4 Kvazistáty.....	9
2 Fragile States Index.....	10
2.1 Indikátory FSI	11
2.1.1 Indikátory soudržnosti.....	11
2.1.2 Ekonomické indikátory.....	12
2.1.3 Politické indikátory.....	13
2.1.4 Sociální indikátory.....	14
2.1.5 Průřezové indikátory	14
2.2 Metodologie FSI	14
2.2.1 Křehkost ve světě za rok 2020.....	15
2.2.2 Státy s největším propadem za rok 2020	16
2.2.3 Státy s největším zlepšením za rok 2020.....	16
2.2.4 Od „agile“ k „fragile“	16
3 Politický systém Venezuely – historický kontext	18
3.1 Situace ve Venezuele za vlády Huga Cháveze	19
3.2 Politický systém od roku 2013, vláda Nichólasa Madura a ekonomická krize	21
3.3 Prezidentské volby 2018 a Juan Guaidó.....	23
4 Aplikace Fragile States Indexu na současnou situaci ve Venezuele	26
4.1 Indikátory soudržnosti.....	26
4.1.1 Bezpečnostní aparát	26
4.1.2 Rozštěpení elit.....	27
4.1.3 Skupinové křivdy	28
4.2 Ekonomické indikátory.....	29
4.2.1 Ekonomický propad.....	29
4.2.2 Nerovný ekonomický rozvoj	29
4.2.3 Chronický odchod obyvatelstva, „odliv mozků“.....	30
4.3 Politické indikátory.....	31
4.3.1 Státní legitimita.....	31
4.3.2 Veřejné služby	32
4.3.3 Lidská práva a právní stát	33
4.4 Sociální indikátory.....	34
4.4.1 Demografické tlaky	34
4.4.2 Uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby	35
4.5 Průřezové indikátory	36
4.5.1 Zahraniční intervence.....	36
Závěr.....	38
Summary.....	39
Použitá literatura.....	41

Úvod

Koncept zhroucených států začal být významný převážně po skončení Studené války a po následném rozpadu Sovětského svazu. Což znamenalo, že SSSR, ale i USA přestali materiálně i politicky podporovat některé státy v Africe, a to přispělo k jejich vnitřní nestabilitě. Za velice důležitou situaci, která měla mezinárodní dosah a znamenala státní selhání můžeme považovat teroristické útoky 11. září, které znamenaly, že selhání jednoho státu může znamenat i globální bezpečnostní hrozbu. Mezi selhávající státy můžeme zařadit například Jemen, Somálsko, Jižní Súdán, Afghánistán nebo Sýrii. (FSI, 2018)

Současná situace ve Venezuele patří k jedněm z nejprobíranějších témat na mezinárodním poli, avšak v České republice se o ní už tolik nemluví, což byl jeden z hlavních důvodů, proč jsem si vybrala toto téma pro mou bakalářskou práci. Situace ve Venezuele totiž zůstává stále kritická. Přitom byla Venezuela ještě před čtyřiceti lety jednou z nejbohatších i nejdemokratičtějších zemí v Latinské Americe. Avšak špatné ekonomické i politické rozhodování již za vlády Huga Cháveze, ve kterých pokračoval následně po jeho smrti v roce 2013 i Nichólas Maduro, vedly k rozsáhlé krizi, která v zemi trvá až do současnosti. Tato ekonomická krize se dokonce přeměnila v krizi humanitární, která se vyskytuje ve Venezuele ve velké míře. Toto vše se děje v zemi, která patří ke státům s největším počtem ropných rezerv.

Problematiku selhávajících států zkoumá velké množství autorů a nástrojů. Pro účely mé práce jsem si vybrala nástroj Fragile States Index, který vznikl pod záštitou neziskové organizace Fund For Peace. Tento index hodnotí čtyři hlavní indikátory a jeden průřezový a těmi jsou indikátory soudržnosti, politické, ekonomické a sociální indikátory. Pod tyto hlavní indikátory se řadí 12 podkategorií, které se nadále popisují a hodnotí. Za každý popis lze získat 10 bodů, což je nejhorší možné skóre. Následně se všechny čísla zprůměrují a vyjde výsledná hodnota. Čím větší hodnota je, tím blíže je stát ke zhroucení. (FSI, 2018)

Cílem mé práce je pomocí tohoto nástroje odpovědět na výzkumnou otázku: „*Co dle Fragile States Indexu vedlo ke selhání státu ve Venezuele?*“ a na podotázku: „*Můžeme považovat Venezuelu za zhroucený stát?*“.

1 Definice základních pojmů

1.1 Stát, státnost a funkce státu

Abychom mohli analyzovat to, co vede ke zhroucení státu. Je třeba definovat základní pojmy.

1.1.1 Stát

Od 19. století je stát brán jako nejdůležitější typ politické organizace. Stát je založen na výkonu moci. Forma státu může být velmi rozmanitá, avšak síla a stabilita státu a státnosti společně s úlohou, kterou stát hraje v každodenním životě jak jedince, tak v rámci mezinárodního systému je velice důležitá. Arnošt Gellner, který ve svém díle parafrázuje Hegela, říká, že stát je takovým produktem historického vývoje lidských společností. Hegel přesně řečeno říká, že „kdysi nikdo neměl stát, potom někteří jej měli, tak nakonec jej měli všichni“. (Waisová, 2007, str. 8)

Max Weber definoval stát jako instituci, která se nachází uvnitř společnosti a má monopol na zákonné násilí. Myšlenka ukrytá v tomto výroku je jednoduchá. Většina z nás žije v dobře řízených společnostech, kde je soukromé násilí nezákonné. Násilí smí být totiž použito pouze ústřední politickou autoritou a těmi, na které přenáší toto právo. (Gellner, 1993, str. 14) Stát dále definuje otázku vlastnictví a vynucuje jeho dodržování, také vytváří hranice pro řešení sporů mezi jedinci, a také chrání bezpečnost občanů před vnějším útokem. (Waisová, 2007, str. 9)

Řada autorů společně s Gellnerem se shoduje na tom, že je „stát velmi důležitou částí společenské dělby práce“ a že „stát existuje tam, kde se instituce specializované na vynucování pořádku, jako jsou policejní sbory a soudy, oddělily od společenského života“. (Waisová, 2007, str. 9)

1.1.2 Státnost

Státnost je pojem, který vyjadřuje povahu státu a vztahu společnosti k němu. Státnost je nejčastěji chápána jako:

- „psychický vztah (tíhnutí) určité (zpravidla národní) společnosti ke státu jakožto k formě její existence“ (Třeštík, 1990, str. 114)
- „soubor idejí, názorů a teorií o postavení a smyslu fungování státu v dějinném

vývoji společnosti“

- „právní státnost, která je založena na ústavě a v ní zakotvené formě dělby moci (ústavní stát), na svrchovanosti práva, vázanosti zákony a konečně na soudní ochraně práv a svobod občanů“ (Tomeš, Daněk, Jehlička, 2000, str. 223)

Dále popisuje státnost například Andrew Vincent, který nevidí státnost pouze jako soubor institucí, ale také jako souhrn postojů, postupů a kodexů chování jako například zdvořilosti, která je spojena se společností. Tedy lze v tomto případě vnímat státnost jako komplex myšlenek a hodnot, které mají jak své právní, tak institucionální vyjádření. (Tomeš, Daněk, Jehlička, 2000, str. 223)

1.1.3 Funkce státu

Chápání funkce státu se z pohledu historického vývoje velice měnilo. Například za funkci státu bylo někdy považováno obecné blaho neboli jeho účel. Dle Montesquieua jsou důležité u každého státu tři funkce a to zákonodárná, výkonná a soudní. Ze současného pohledu na stát lze také uvést podrobnější přehled funkcí státu:

- a) zajištění *právního stavu* neboli zajistit všeobecnou právní ochranu bez diskriminace a dosáhnout ochrany základních práv a svobod
- b) zajištění *fungování hospodářského a sociálního pořádku* neboli zajištění minimálního životního standardu a funkčnost sociálních služeb
- c) zajištění *kulturního rozvoje*, do toho spadá také výchova a školství
- d) zajištění *vnějších vztahů* s tím souvisí i zajištění bezpečnosti a spolupráce

Tento zmíněný výčet je typický pro moderní stát. (Tomeš, Daněk, Jehlička, 2000, str. 230)

1.2 Silný stát/moderní stát

Koncept moderního státu v dnešní době je založen na schopnosti kombinovat mobilizaci zdrojů, a to jak kapitálovou, infrastrukturní i donucovací. S moderním státem je spojováno spousta faktorů, existence efektivní vlády, autority, centralizované správy a legislativních orgánů. Má vnitřní i vnější suverenitu. Má za úkol obstarat pořádek, bezpečnost, do určité míry vzdělání, zdravotní péči, infrastrukturu, komunikaci (pošta, telefony) a také například bankovní systém. V moderním státě je také velice důležité sepětí mezi obyvatelstvem a státem, kdy společnost vyžaduje velkou míru loajality a tolerance

vůči státním institucím. (Waisová, 2007, str. 11)

Za moderní stát můžeme považovat stát, který je silný, a to jak z funkcionálního, tak institucionálního hlediska. (Waisová, 2007, str.12)

1.3 Slabý a hroutící se stát

Co se týče slabé státnosti, tak velice často v praxi dochází k tomu, že různí autoři používají různá názvosloví pro stejný termín, nebo používají více termínů současně bez toho, aby jasně vytvořili mezi jednotlivými termíny rozdíl. Z tohoto důvodu dochází k tomu, že jednotlivé texty na toto téma se stávají obtížně srovnatelnými a může také snadno docházet k dezinterpretaci. (Waisová, 2007, str. 19)

1.3.1 Soft state

Termín soft state se od 50. let 20. století používá v rámci rozvojových studií na státy takzvaného třetího světa a jeho podstata přežívá až do současnosti. Tento termín byl prvně použit v díle Gunnarema Myrdalema k popsání států v jižní Asii. Dále se koncept přenesl převážně na Afriku. V dnešní době je termín dobře identifikovaný a nepoužívá se pouze na Afriku, i když jistá převažující orientace je patrná. (Waisová, 2007, str. 20)

Dle Myrdalema se soft state vyznačuje tím, že vláda vyžaduje velice málo od svých občanů. Mají málo povinností, které musí vykonávat, a to buď vykonávat věci v zájmu své komunity, nebo se vyhýbat věcem, které by byly v rozkolů s těmito zájmy. I tyto povinnosti jsou však vymáhány nedostatečně, pokud tedy vůbec. Tato nízká úroveň sociální kázně byla dle Myrdalema jedním z nejzásadnějších rozdílů mezi západními státy na počátku jejich industrializace a státy jižní Asie. (Solomon, str. 2)

Soft state je rozdílnou stranou mince tzv. empirical state, jemuž je připisována schopnost čelit tlakům jak vnitřním, tak vnějším. Tento pojem se tedy shoduje s pojmem moderní stát, který byl přijat jako původní evropský typ státu. Naproti tomu soft state chybí základní prvky státnosti a suverenity získal na základě rozhodnutí mezinárodního společenství. Tento stát se tedy vyhnul státotvornému procesu, což mělo za důsledek například nedostatečnou institucionalizaci nebo politickou zaostalost. (Waisová, 2007, str. 21)

1.4 Zhroucený stát

Již v polovině 90. let 20. století W. I. Zartman poznamenal, že „kolaps státu je

dlouhodobé degenerativní onemocnění“. Tímto chtěl tedy poukázat na skutečnost, že rozpad státu je dynamickým procesem. Na jedné straně tedy stojí kontinuita jako stabilní efektivní stát a na druhém konci jako mocenské vakuum. Důležitým faktem zůstává, že precizní vymezení hroutícího procesu rozpadu instituce státu je velice obtížné, stejně tak i vymezení jeho fází. (Riegel, 2010, str. 61) Nový popud do zkoumání této problematiky vneslo 11. září 2001 a s ním spojené teroristické útoky. V této chvíli začaly být totiž zhroucené státy vnímány jako bezpečnostní hrozba pro okolní státy. (Šmíd, Vančura, 2009, str. 45)

Případem zhroucených států se zabývá i OSN a tato problematika je i jednou z jejích hlavních náplní. Další důležitou náplní je i prevence jejich vzniku. Valné shromáždění OSN by se tedy převážně mělo zaměřit na to, aby co nejdříve našlo příčiny těchto selhání a zajistilo prevenci před jejich vznikem. (Humplíková, 2009, str. 2)

Co se týče definice zhrouceného státu, tak dle Crisis State Research Center při London School of Economics and Political Science je definicí zhrouceného státu stát, který naprosto selhal a není nadále schopen se postarat o vlastní bezpečnost a nedokáže vykonávat státní funkce, dále také nemá žádnou faktickou kontrolu nad svým územím a hranicemi. Zhroucený stát je tedy takový, který již nadále neovlivňuje podmínky své další vlastní existence. Někdy však dochází k zaměňování tohoto termínu s termínem slabého státu, který se však atributem státu stále vyznačuje. Pravdou, ale zůstává, že i ve zhroucených státech mohou některé prvky existovat, jako například veřejná správa. (Humplíková, 2009, str. 2)

1.4.1 Nejčastější znaky zhroucených států

Mezi nejčastější znaky zhroucených států patří na prvním místě naprostá neschopnost centrální vlády mít pod kontrolou státní území a zároveň vést boje o nerostné bohatství mezi touto centrální vládou a místními skupinami. K tomu se tedy váže i ztráta autority státních institucí, a tedy i boje mezi ústřední vládou a jinými skupinami, jako například státní armádou, milicemi nebo náboženskými skupinami. (Humplíková, 2009, str.3) Dále sem patří i ekonomické faktory, jako je například nefungující hospodářství, vysoká inflace nebo devalvace měny. Tento ekonomický úpadek má následně vliv na rozpad infrastruktury. Veškeré služby jsou prováděny ve stylu nabídky a poptávky a jsou také doprovázené velkou mírou korupce, která může mít za následek úplné znemožnění realizace těchto služeb. (Šmíd, Vančura, 2009, str. 45) Občané také ztrácí vliv na fungování státu, což vede k naprosto nevyrovnanému vztahu mezi státem a občany. Následuje také špatná životní

situace obyvatel spojená s hladem a chudobou bez sociálního systému. Dává to tedy prostor ke kriminalitě, obchodu s drogami a vzniku výcvikových táborů teroristů. (Humplíková, 2009, str.3)

Tento zmíněný výčet bodů však neznamena, že stát, ke kterému se vztahuje jeden z těchto znaků je státem zhrouceným. Důležitým aspektem je totiž čas. Aby stát mohl být považován za zhroucený musí se potýkat s těmito problémy mnohem delší dobu. Dostanou se následně do cyklu, z něhož se nemůžou samy bez cizí pomoci dostat. (Humplíková, 2009, str.3)

Zhroucení státu, avšak nepředstavuje pouze problém lokální ba naopak globální. Následky těchto událostí jsou navíc potencionálně mnohem závažnější z globálního měřítka. A to z toho důvodu, že zhoršení hospodářské, sociální i bezpečnostní situace v daném státě má za důsledek nežádoucí ilegální přistěhovalectví, které samo o sobě ohrožuje celosvětovou bezpečnost. Co se týče dalšího ohrožení celosvětové bezpečnosti, tak spojení bezvládní a minimálně částečné nedotknutelnosti daného území, dává prostor pro mezinárodní organizovaný zločin a terorismus. (Prášil, 2009).

Příkladem může být například Somálsko, na jehož území jsou často umístovány výcvikové tábory islamistických extrémistických skupin. Právě ze Somálska byly s největší pravděpodobností připravovány útoky na velvyslanectví Spojených států v Keni a Tanzánii. Dále například s územím Kolumbie nebo například Afganistánu je spojena produkce drog, které následně putují do Evropy a Severní Ameriky. (Prášil, 2009)

1.4.2 Zhroucené státy a mezinárodní právo

Z právního pohledu mohou být dle Daniela Thürera použity tři elementy k charakteristice tzv. zhrouceného státu:

- Geografický a teritoriální aspekt

Tento aspekt poukazuje na to, že zhroucený stát je interní problém, který ale může mít i pohraniční dopady.

- Politický aspekt

Tento aspekt souvisí s vnitřním kolapsem práva a pořádku. Důraz je zde kladen na úplné

nebo na skoro úplné zhroucení struktur, které garantují právo a pořádek.

- Funkční aspekt

Třetím a posledním aspektem je funkční aspekt, který zobrazuje absenci subjektů schopných pro reprezentaci daného státu na internacionální úrovni a následně také neschopnost vyjednávat a odolávat vnějším subjektům. (Thürer, 1999)

1.4.3 Řešení problematiky dle OSN

Dle Johna J. Hamreho a Gordona R. Sullivana pro přístup ke zhrouceným státům 8 teoretických alternativ. Ne všechny však mohou v praxi fungovat.

- 1) Nedělat nic

Tato alternativa je dle získaných zkušeností neefektivní, protože dle těchto zkušeností se zhroucené státy z kritické situace sami nedostanou

- 2) Izolace

I kdybychom odstoupili od morálního aspektu izolovat tento stát a současně se odvrátili od pomoci občanům v tomto státě, tak tato alternativa nemůže fungovat z důvodu velké světové globalizace.

- 3) Rozdělit na malé části

Toto řešení by mohlo omezit konflikty uvnitř státu mezi jinými etniky, národy nebo skupinami, avšak toto vytvoření nových hranic by mohlo vést k novým konfliktům.

- 4) Integrovat do většího celku

Tato alternativa velice záleží na vůli daných států se k sobě přidružit. Také hrozí fakt, že vznikne jeden velký zhroucený stát.

- 5) Zavést mezinárodní autoritu

Touto autoritou by v současnosti mohla být OSN, avšak situace se v problémových oblastech neutišuje.

- 6) Poskytnout sousedský dohled

Zde je problém v tom, že například v problematických oblastech v Africe nejsou státy, které by byly schopné zajištění dohledu.

- 7) Poskytnout jedné straně pomoc v konfliktu a doufat v její výhru, která změní vtahy

v zemi

Většinou je velice špatně rozlišitelné, kterou ze stran by mělo mezinárodní společenství podpořit. Převážně je důležité, aby státy dospěly ke zlepšení vlastním snažením bez zahraniční pomoci.

- 8) Mezinárodní řešení intervencí nebo jinými opatřeními (Humplíková, 2009, str.7)

1.4.4 Kvazistáty

Quasi-states neboli Kvazistáty jsou zcela specifickým fenoménem. Jejich odlišení od zhroucených států popsal Pål Kolstø. Termín selhávající stát neboli failed state označuje mezinárodně uznávaný stát, který se však vyznačuje neschopností plnit základní funkce své státnosti. Naopak kvazistát představuje útvar, který není mezinárodně uznávaný, ale dokáže alespoň z části plnit funkce státnosti. (Šmíd, Vančura, 2009, str.47)

Tyto mezinárodně neuznané kvazistáty vznikají z důsledku vyhlášení nezávislosti v rámci již existujícího mezinárodně uznávaného státu. Specifickým příkladem může být například Tchaj-wan, kde mezinárodní uznání přešlo v 70. letech 20. století na vládu v Pekingu. Dále se v politickém prostoru nacházejí i státy s částečným politickým uznáním jako je například Abcházie, Jižní Osetie nebo Západní Sahara. (Riegel, 2010, str.65)

Terminologie kvazistátu však není jednotně akceptována a je často zaměňována s termínem „failed state“. Což vytváří nepřehlednost daných termínů mezi jednotlivými autory. Také kromě kolstovského smyslu takzvaného quasi state existují ještě další možné ekvivalenty, jako například „de facto state“, „para state“ nebo „pseudo state“, což terminologii ještě více znepráhledňuje. (Šmíd, Vančura, 2009, str.48)

2 Fragile States Index

Index zhroucených států byl vytvořen organizací The Fund for Peace (FFP), která byla založena v roce 1957 Randolphem P. Comptonem a jeho ženou Dorothy Danforth jako nadace, která se primárně zaměřovala na nešíření jaderných zbraní, což za dob Studené války představovalo velký problém. V dnešní době je FFP nezávislou a neziskovou organizací, která má hlavní sídlo ve Washingtonu D.C. a další kanceláře má například v Ghaně, Nigérii nebo Tunisu. FFP se zaměřuje převážně na pochopení a řešení násilných konfliktů, na křehkost států a na lidská práva. (FFP, 2018)

Po skončení Studené války se FFP začal více soustředit na křehké a konfliktem zasažené státy. V návaznosti na to vytvořil FFP Conflict Assessment System Tool (CAST), neboli v překladu Nástroj pro hodnocení konfliktů. CAST je analytický a hodnotící rámec, který se zaměřuje na to, aby odborníci v oboru byli schopni určovat události, dynamiku a hnací síly kolem nich, také aby problematice lépe porozuměli a mohli mapovat trendy v průběhu času. Tento nástroj se ukázal být velice úspěšným a byl přijat širokou škálou aktérů, kteří pracují na bezpečnosti a míru v křehkých a konfliktem zasažených prostředích.

(FFP, 2018)

V roce 2005 použil FFP nasbírané zkušenosti při rozvíjení a aplikování nástroje CAST k tomu, aby vytvořil Fragile States Index (FSI). FSI měří sociální, ekonomické a politické tlaky, kterým čelí 178 států kolem světa, a to za pomoci 12 primárních indikátorů a stovkám dalších sub-indikátorů. Těchto základních 12 indikátorů se dále dělí do čtyř kategorií soudržné, sociální, politické a ekonomické plus indikátory průřezové. Podle těchto indikátorů je následně přiřazena státům hodnota na škále od 1 do 10, kdy 1 značí velkou stabilitu země a naopak hodnota 10 znamená, že země je nejbližší kolapsu a násilí. Celkově tedy stát může dosáhnout až skóre 120. Následně se všechny hodnoty jednotlivých indikátorů zprůměrují, což dá číslo, které udává současnou situaci ve státě. (FFP, 2018)

2.1 Indikátory FSI

Obr. 1. Schéma indikátorů dle FSI

Zdroj: Fragile States Index, dostupné online na: <https://fragilestatesindex.org/indicators/>

2.1.1 Indikátory soudržnosti

C1: Bezpečnostní aparát (Security Apparatus)

Indikátor Bezpečnostního aparátu bere v úvahu bezpečnostní hrozby státu, jako například terorismus, bombové útoky, nebo povstalecké hnutí a hrozby vypuknutí vzpoury. Bezpečnostní aparát dále bere v potaz i vážné kriminální faktory, jako jsou vraždy, organizovaný zločin nebo vnímaná důvěra občanů v domácí bezpečnost. V některých případech mohou sledované faktory Bezpečnostního aparátu přesahovat do tradiční armády, aby zahrnuly státem podporované soukromé milice, které terorizují politické oponenty, podezřelé „nepřátele“, nebo civilisty, kteří zřejmě pracují s opozicí. (FSI, 2018)

C2: Rozštěpení elit (Fractionalized Elites)

Tento indikátor sleduje to, zda stát jedná ve prospěch obyvatelstva bez upřednostňování, ignorace nebo perzekuce určitých skupin obyvatel. Určité skupiny obyvatel mohou být rozdílné etnicky, nábožensky, rasově, kmenově nebo například třídně. Tyto rozdíly mohou následně podnítit xenofobní či nacionalistickou rétoriku politických elit ve státě. Indikátor dále měří soupeření o moc ve státě, politickou soutěž, legitimitu a nezávislost voleb. (FSI, 2018)

C3: Skupinové křivdy (Group Grievance)

Tento indikátor se soustředí na rozdíly mezi různými skupinami obyvatel, které byly rozděleny z důvodů sociálních či politických. Tyto spory mezi skupinami mohou následně vést k vyřazení skupiny z přístupu ke službám, různým zdrojům či začlenění do politického procesu. Tento indikátor může obsahovat historický komponent, který může nést pocit

křivdy, který ve společnosti dlouho přetrvává a následně může zanechat pocit poškození. Indikátor také ukazuje, kde přesně jsou určité skupiny vynechávány státními autoritami. (FSI, 2018)

2.1.2 Ekonomické indikátory

E1: Ekonomický propad (Economic Decline)

Tento indikátor se zaměřuje na faktory, které mají vliv na ekonomický propad a chudobu dané země. Zaobírá se faktory jako je velikost HDP, míra inflace, velikost HNP, velikost státního dluhu, objem toku přímých zahraničních investic, jak je náchylná ekonomika k jejímu ovlivnění nebo orientací ekonomiky na jeden produkt. Dále zkoumá faktory, které jsou spojené s chudobou, jako například kolik lidí žije pod hranicí chudoby, mírou nezaměstnanosti nebo celková zadluženost státu. Kromě formální ekonomiky se indikátor zaměřuje na nelegální ekonomické činnosti ve státě, jako je obchod s lidmi, drogami nebo zbraněmi. (FSI, 2018)

E2: Nerovný ekonomický rozvoj (Uneven Economic Development)

Indikátor Nerovného ekonomického rozvoje se zabývá ekonomickou rovností, kde zkoumá ekonomickou diskriminaci, a to tak, že sleduje míru příjmové nerovnosti různých skupin obyvatel, což je založené například na etnických nebo náboženských rozdílech. Dále se tento indikátor zabývá otázkami ekonomických příležitostí, které se zaměřují na rozdíly příjmu dle regionů nebo dosažené míry vzdělání. Co se týče vzdělání, tak tento indikátor zkoumá, zda je vzdělání bezplatné či dostupné. (FSI, 2018)

E3: Chronický odchod obyvatelstva, „odliv mozků“ (Human Flight and Brain Drain)

Tento indikátor se zabývá odchodem obyvatelstva z ekonomických nebo politických důvodů a jeho vlivem na ekonomický rozvoj země. Na jednu stranu může tento indikátor obsahovat dobrovolnou emigraci střední vrstvy, a to například podnikatelé nebo lékaři, kteří hledají lepší příležitosti v zahraničí. Na druhou stranu tento indikátor bere v potaz intelektuály, kteří jsou nuceni k odchodu z důvodu pronásledování nebo strachu z perzekuce. Tento takzvaný „odliv mozků“ má za následek například snížení produktivity práce. Indikátor dále sleduje i objem remitencí, které proudí ze země zaměstnání emigranta

do země původu. (FSI, 2018)

2.1.3 Politické indikátory

P1: Legitimita státu (State Legitimacy)

Indikátor Legitimity státu zkoumá vztah mezi vládou, jejími orgány, státními institucemi a mezi občany. Indikátor se zaměřuje na míru důvěry populace k státním institucím. Také zkoumá, kde tato důvěra chybí. Tato nedůvěra je posléze projevována demonstracemi, a to jak pokojnými, tak násilnými. Toto se převážně projevuje na míře korupce, a to celostátně i regionálně. Indikátor tedy hodnotí, zda stát a jeho vláda zastupuje a hájí zájmy lidí, které reprezentuje nebo zda se k nim chová opovržlivě či dokonce represivně. V neposlední řadě také sleduje konání voleb, zda všichni obyvatelé mají svobodné a rovné hlasovací právo a jestli zde nedošlo k podvodu. (FSI, 2018)

P2: Veřejné služby (Public Services)

Indikátor Veřejných služeb odkazuje na přítomnost základních státních funkcí, které slouží lidem. Na jednu stranu toto může obsahovat poskytování nezbytných služeb, jako je zdravotní péče, vzdělání, pitná voda a kanalizace, dopravní infrastruktura nebo elektřina. Na druhou stranu může hodnotit státní schopnost chránit svoje občany před terorismem a násilím. I když jsou státní funkce a služby zajištěny, tak indikátor dále zkoumá, zda stát poskytuje všem svým občanům stejné možnosti, nebo jestli naopak neupřednostňuje státní zaměstnance nebo občany, kteří slouží přímo vládci či vládním elitám. (FSI, 2018)

P3: Lidská práva a právní stát (Human Rights and Rule of Law)

Tento indikátor se zaměřuje na vztah mezi státem a obyvatelstvem, zda jsou ochraňována lidská práva a svobody jsou dodržovány a respektovány. A to ne pouze u jednotlivců, ale i v celých skupinách nebo například v organizacích (činnost tisku, neziskové organizace). Mezi sledované faktory se řadí svoboda projevu, pohybu a vyznání. Do tohoto indikátoru patří i nezávislost moci soudů, policie a politiků. Dále také zkoumá, zda v zemi nehrozí nebo již neexistuje autoritářský, diktátorský nebo vojenský režim, který by

suspendoval nebo manipuloval konstituční a demokratické instituce. (FSI, 2018)

2.1.4 Sociální indikátory

S1: Demografický tlak (Demographic Pressures)

Indikátor Demografického tlaku se zaměřuje na nátlaky na stát ze strany obyvatelstva samotného nebo z prostředí okolo státu. Indikátor měří tlak populace související s dodávkou jídla, přístup k pitné vodě a k ostatním životně důležitým zdrojům. Dále zdravotní systém, stejně tak i rozmach nemocí a epidemií. Indikátor se dále soustředí na populační růst, který může mít následně jak sociální, ekonomické, tak i politické důsledky. Indikátor se také zaměřuje na schopnost státu zvládnout přírodní katastrofy, jako jsou hurikány, zemětřesení nebo povodně. (FSI, 2018)

S2: Uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby (Refugees and IDPs)

Tento indikátor měří odliv velkých skupin obyvatelstva, který může nastat z důvodů jak sociálních, tak politických nebo například environmentálních. Stejně jako zkoumá, jestli uprchlíci zemi opouštějí, tak zkoumá, zda do ní i přicházejí. Dále se zkoumá faktor, zda má země pro uprchlíky postavené uprchlické tábory. Indikátor také měří problémy, které mohou nastat pro stát, který uprchlíky přijímá. Může nastat omezení veřejných služeb nebo mohou narůst i bezpečnostní rizika. (FSI, 2018)

2.1.5 Průřezové indikátory

X1: Zahraniční intervence (External Intervention)

Indikátor Zahraničních intervencí zkoumá vliv a dopad zahraničních intervencí na bezpečnost a ekonomiku státu. Tyto intervence mohou být v různých formách, například humanitární intervence nebo i vojenská invaze. Angažovanost venkovních aktérů může být jak skrytá, tak otevřená. (FSI, 2018)

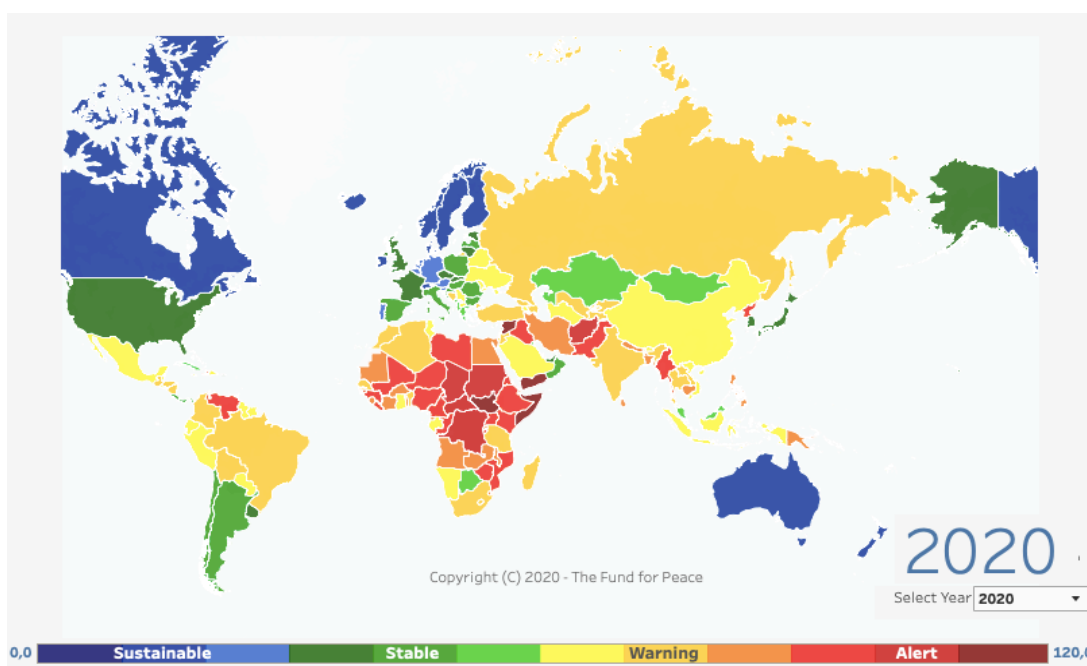
2.2 Metodologie FSI

Jak již bylo řečeno, tak po konci Studené války ve velkém množství států vypuklo násilí, které pramenilo z vnitrostátního konfliktu. Některé tyto konflikty vznikaly z etnických sporů, někde vznikaly občanské války, nebo revoluce různých druhů. To mělo za následek humanitární krize.

Jak již bylo také zmíněno, tak Fragile States Index používá ke své metodologii

nástroj CAST. Na základě komplexního společenskovedního přístupu tohoto nástroje a získaných dat z hlavních tří proudů – již existující kvantitativní data sety, obsahová analýza a kvalitativní expertní analýza – tyto tři proudy jsou následně triangulovány¹ a podrobeny kritickému přezkoumání, aby mohlo vzniknout finální skóre pro Index. Čím nižší výsledné skóre je, tím je dle FSI stabilnější. Velikost skóre je maximálně 10 bodů v každém z 12 indikátorů. Celkově tedy může stát dosáhnout skóre až 120 bodů. (FSI, 2018)

2.2.1 Křehkost ve světě za rok 2020

Obr. 2 – Barevné znázornění FSI v roce 2020 podle Fund For Peace

Zdroj: The Fund For Peace, dostupné na: <http://fundforpeace.org>

modrá = neohrožené (sustainable)
zelená = stabilní (stable)
žlutá/oranžová = málo ohrožené/ohrožené (warning)
červená = vysoce ohrožené (alert)

Dle mapy můžeme vidět, že do skupiny nejvíce ohrožených států (alert) patří 31

¹ Triangulace – využívání několika zdrojů dat a více prostředků pro jedno téma

států, a to tedy s umístěním 1-31, s tím, že nejvíce států se vyskytuje v Africe. Do skupiny států ohrožených až málo ohrožených (warning) patří 85 států s umístěním 32-116. Do skupiny stabilních států (stable) patří 44 států s umístěním 117-160. Mezi takzvané neohrožené státy (sustainable) patří v současné době států 18 s umístěním 161-178. (FSI, 2020)

Výkonný ředitel The Fund For Peace J.J. Messner de Latour rok 2020 okomentoval slovy: „*Stále existuje rozšířená křehkost a zranitelnost, spousta chudoby a nerovnosti, a také konfliktů a iliberalismu. Ale obecně řečeno, v dlouhodobém horizontu se svět stává stále méně křehkým. Často to vyžaduje tvrdá data – jako jsou data produkovaná FSI – aby se dalo prokázat, že i přes veškerý negativní tisk, dochází v pozadí k významnému pokroku.*“ (FSI, 2020)

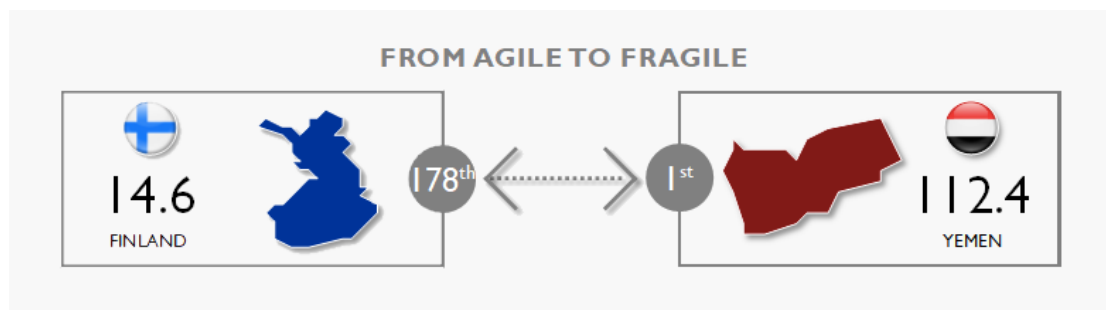
2.2.2 Státy s největším propadem za rok 2020

Státem s největším zhoršením za rok 2020 se stala Chile. I přes to, že Chile patřila mezi nejstabilnější země, tak nedávné protesty proti ekonomické a sociální nerovnosti, které se setkaly s drsnou odpovědí vlády. Mezi další země, které zaznamenaly zhoršení patří například Mosambik, Libye nebo Bolívie. (FSI, 2020)

2.2.3 Státy s největším zlepšením za rok 2020

Za rok 2020 se nejvíce zlepšila situace na Maledivách, kde pokračují v trendu neustálého zlepšování. Súdán, Irák a Keňa se společně dělí o druhé místo, kde se situace uklidňuje po předchozích konfliktech a nestabilitě. (FSI, 2020)

2.2.4 Od „agile“ k „fragile“

Obr. 3 – nejkřehčí a nejstabilnější stát dle FSI

Zdroj: Fragile States Index, dostupné na: <https://fragilestatesindex.org>

V roce 2020 Jemen již po druhé obsadil první místo, a to z důvodu stále probíhající

občanské války. Největší pozornost by se však měla věnovat tomu, že Jemen za posledních deset let zaznamenal rapidní zhoršení, což znamená regionální nestabilitu a velké utrpení pro obyvatele. Nejlépe si v žebříčku stojí Finsko, a to již od roku 2013. (FSI, 2020)

3 Politický systém Venezuely – historický kontext

Venezuela získala nezávislost v 19. století, kdy se osvobodila od nadvlády Španělska. Velký úspěch země zaznamenala v 20. letech 20. století, když objevila velké množství ropy a ve 30. letech se stala největším vývozcem ropy na světě. (Novotná, 2019, str. 4)

Po 2. světové válce byl ve Venezuele nastolen demokratický režim, který byl však v listopadu roku 1948 svržen a nahrazen vojenskou diktaturou, která přetrvávala až do roku 1958. (Ellner, Bethell, Roxborough, 1993, str. 12) V roce 1958 vznikl Pakt Punto Fijo mezi třemi největšími stranami Acción Democrática (AD), což byla středo-levicová strana, dále mezi COPEI (sociálně demokratická strana) a Unión Republicana Democrática (URD). Tento pakt vznikl za účelem přijetí výsledků nadcházejících demokratických voleb a zachování nového demokratického systému. (Coppedge, 2005, str. 290)

V roce 1960 se Venezuela společně s Irákem, Íránem, Kuvajtem a Saudskou Arábií přidala jako zakládající člen k organizaci OPEC neboli k Organizaci zemí vyvážejících ropu. V roce 1973 OPEC uvalil embargo na státy podporující Izrael v Jomkipurské válce, což udělalo s Venezuely nejbohatší stát Latinské Ameriky. Prezident Carlos Andres Perez, který nastoupil do funkce v 70. letech, v roce 1976 zestátnil ropný průmysl a vytvořil státem vlastněný Petroelos de Venezuela, S.A. (PDVSA). (Cheatham, Labrador, 2021) Prezident Perez si také udržoval přátelské vztahy s USA a snažil se, aby USA zacházela s Venezuelou jako se „speciálním dodavatelem“ ropy, což se velmi liší od následné politiky Huga Cháveze. (Colgan, 2013, str. 195)

V 80. letech však zemi zasáhla inflace z důvodu klesající ceny ropy. (Novotná, 2019, str. 3) Ve Venezuele následně započaly nepokoje. Jedním ze zásadních událostí bylo tzv. el caracazo 27. února 1989, vláda zvýšila poplatky veřejné dopravy, což vyvolalo velké nepokoje ve společnosti. V Caracasu si tyto nepokoje vyžádaly stovky mrtvých. Tato událost odstartovala dlouhý řetězec protestů proti vládě, které trvaly až do roku 1992. (Colgan, 2013, str. 197) V tomto roce se neúspěšně pokusil o puč armádní velitel Hugo Chávez Frías, za tento čin byl i uvězněn. Tento pokus z něho však udělal národního hrdinu, a poté co byl propuštěn z vězení nastartoval svou politickou kariéru. Politická strana Huga Cháveze v roce 1998 vyhrála volby do Národního shromáždění, tento rok byl i Hugo Chávez zvolen

prezidentem. (Novotná, 2019, str. 3)

3.1 Situace ve Venezuele za vlády Huga Cháveze

Hugo Chávez² vyhrál volby v roce 1998 s 56 %, což bylo o 16 % víc, než získal jeho nejbližší rival. Za vlády prezidenta Cháveze zažila Venezuela enormní politické změny. Byla vytvořena nová ústava, a dokonce i název země se změnil na República Bolivariana de Venezuela (Bolívarovská republika Venezuela), pojmenována po osvoboditeli Simonu Bolívarovi. (Sullivan, 2009, str. 2-3) Dále byl zrušen Senát a byla posílena pozice prezidenta. (Novotná, 2019, str. 4) Chávez například novou ústavou zrušil dohled kongresu na armádu, což umožňovalo prezidentovi mnohem jednodušeji zaplnit nejvyšší pozice armády jeho přáteli generály. Později došlo ke změnám i u nejvyššího soudu, kdy Chávez zvedl počet soudců z 20 (5 míst již nebylo zaplněno) na 32 členů. Těchto 17 nových soudců byli ve většině případů prezidentovi přívrženci. Toto bylo odsouzeno mezinárodními skupinami jako ohrožující nezávislost soudnictví. (Colgan, 2013, str. 201)

Chávez vytvořil novou ideologii, která nese jeho jméno a jmenuje se chavismus. Tato socialistická ideologie je kombinovaná s nacionalismem. Kombinuje v sobě prvky populismu, centralizovaného státu a radikální levicové ideologie a jak již bylo naznačeno, tak se charakterizuje silnou rolí ozbrojených složek ve státě. (Novotná, 2019, str. 4) Politici se často neshodují v pohledu na tuto ideologii, na čem se ale shodnou je, že chavismus je politické spojenectví radikálně levicových civilistů a armády. (Corrales, 2010, str. 1)

V roce 2000 vytvořil prezident Chávez Círculos Bolivarianos (Bolívarovské kruhy), organizaci, která měla za úkol organizovat a mobilizovat přívržence Bolívarovské revoluce. Hlavním účelem Kruhů bylo poskytnout politickou podporu pro Huga Cháveze. Opozice tvrdí, že velká spousta zbraní byla vyráběna mezi Bolívarovskými kruhy za účelem vytvoření bojové síly, která by byla schopna udržet vládu během civilního konfliktu.

² Hugo Chávez, celým jménem Hugo Chávez Frias se narodil 28. července roku 1954. V roce 1975 vystudoval Venezuelskou vojenskou akademii a v roce 1990 se z něho stal podplukovník. Jak jsem již zmiňovala, tak se roku 1992 pokusil o svržení zvolené vlády Carlose Andrese Peréze, za což byl na dva roky uvězněn. Během času stráveném v armádě založil Chávez nacionalistické levicové Bolívarovské revoluční hnutí. (Sullivan, 2009, str. 3)

(Colgan, 2013, str. 202)

V roce 2002 čelila Bolívarovská revoluce dramatické výzvě. Prezident Chávez byl málem svržen pučem. Dne 11. dubna byl zorganizován pochod na prezidentský palác Miraflores, což vedlo k násilnému konfliktu s *chavisty*, ve kterém mnoho lidí přišlo o život. Ten samý večer oznámil generál Lucas Rincon, že prezident Chávez rezignoval. Avšak hned za 2 dny byl Chávez zpět u moci a předešlé tvrzení Rincona popřel. (Colgan, 2013, str. 203)

Změny ve Venezuele vyvolaly nepokoje i v zahraničí. Následně zaznamenala Venezuela i ekonomický propad, na který Chávez reagoval změnou vedení PDVSA, což mu zajistilo nad společností větší kontrolu. Chávez byl znovu zvolen prezidentem v roce 2006 a to z důvodu ropného boomu v roce 2004, který snížil chudobu v zemi. (Sullivan, 2009, str. 5-9) V roce 2009 prosadil Chávez další ústavní změnu za pomoci referenda, která byla opozicí považována za neústavní. Šlo o možnost znovuzvolení prezidenta více než dvakrát po sobě. Dále bylo mnoho společností znárodněno, převážně pak společnosti bankovní, ropné společnosti nebo společnosti vyrábějící elektřinu. (Novotná, 2019, str. 4)

Chávez byl znovuzvolen i v roce 2012, a to i přes to, že byl vážně nemocný. V březnu 2013 podlehl Hugo Chávez ve věku 58 let rakovině a na jeho místo nastoupil vice prezident Nicolas Maduro. (Cohen, 2019)

Obr. 4: Vývoj světových cen ropy od roku 1946 do roku 2019 (Novotná, 2019, str. 4)

Mezitím státní dluh dále narůstal. I přesto, že ceny ropy od 90. let vzrostly, tak

Chávezova politika neboli velká závislost venezuelské ekonomiky na petrolejovém průmyslu, byla použitelná pouze dokud ceny ropy neklesaly. Dalším faktorem byla i velká míra korupce v zemi, což odradilo zahraniční odborníky, kteří působili v zemi, a jejich společnosti z různých odvětví připadly Chávezovým přívržencům, kteří odborníky nebyli. (Novotná, 2019, str. 4)

Kromě Chávezových a posléze i Madurových špatných ekonomických i politických kroků s největší pravděpodobností čelí Venezuela i něčemu čemu se v angličtině říká „resource curse“ („zdrojová kletba“). Tato teorie říká, že všechny státy, které mají přístup a prospěch z přírodních zdrojů jako je ropa, zemní plyn nebo například minerály, jsou více náchylné na vnitrostátní konflikty a na nástupy autoritářských režimů. Také zanedbávají ostatní ekonomické sektory, protože jsou závislé na jednom zdroji. Následně můžou vznikat i problémy s rozvoji demokratických institucí, které se vážou i se společenskými problémy. (Resource Governance, 2015)

3.2 Politický systém od roku 2013, vláda Nichólase Madura a ekonomická krize

V dubnu roku 2013 porazil Maduro v prezidentských volbách opozičního kandidáta Henriqueho Capriles, rozdíl v získaných hlasech však nebyl tak velký jako o rok předtím, když Capriles kandidoval proti Chávezovi. Reakcí Capriles a spojenců bylo, že mají lidé vyrazit do ulic, protože volby byly poznamenány podvodem. (Cohen, 2019) Maduro zvítězil s 50,7 % hlasů oproti 49,1 % hlasů pro Capriles. Kvůli tomuto velmi těsnému výsledku začal Maduro vládnout ve státě, který měl velice rozdělenou a polarizovanou společnost, a došlo zde i na popud Capriles k několika protestům a napadením legitimacy voleb. (BBC, 2013)

Ekonomická recese započala ve Venezuele již v roce 2012 a je považována za jednu z největších v novodobé historii Latinské Ameriky. To, co se považovalo jako úspěch zlatých let chavismu, tím je myšleno snižování chudoby, se ukázalo být neudržitelnými uklidňujícími prostředky, spíše než dlouhodobým řešením pro chudé. (Corrales, 2016, str. 31) Maduro začal řešit ekonomickou krizi tím, že začal tisknout více peněz, což vedlo k hyperinflaci, která nadále od roku 2013 roste a v současné době je největší na světě. (Cheatman, Labrador, 2021) Jak lze i vidět na Obr. 4, tak v roce 2014 zaznamenal svět prudký propad ceny ropy. Což tedy znamenalo i velký pokles výnosů pro venezuelskou

ekonomiku. Dle Mezinárodního měnového fondu byl tento propad mezi lety 2013 a 2017 až 30 %. (Novotná, 2019, str. 5)

V zemi začaly studentské protesty, v lednu 2014 vládní represe proti studentským protestům situaci ještě zhoršily. Dne 12. února byl zorganizován protestní průvod, kterého se zúčastnil i jeden z vůdců opozice Leopoldo Lopéz nebo například kongresmanka María Corina Machado. Průvod začal poklidně, ale posléze přerostl v násilný konflikt. Tři lidé byli zastřeleni v nepřehledné přestřelce mezi státní bezpečností a mezi ozbrojenými muži z davu. Velké množství lidí bylo zatčeno a s nimi i Leopoldo Lopéz. (McCarthy, 2017, str. 14) Lopéz byl odsouzen za „rozdmýchávání násilí a terorismu“ k 15 letům vězení. (Novotná, 2019, str. 5) Zatčení Lopéze vyvolalo v zemi ještě větší nepokoje. Tento cyklus protestů, který si odnesl hodně zraněných i mrtvých skončil v dubnu téhož roku, kdy opoziční Mesa de Unidad Democrática (MUD), česky Kulatý stůl demokratické jednoty, souhlasila s dialogem s vládou, který byl pod záštitou Unie jihoamerických národů (UNASUR). Tyto rozhovory trvaly přibližně dva měsíce a nedošlo k žádné dohodě. (McCarthy, 2017, str. 14-15)

Dne 6. prosince 2015 vyhrála volby opoziční koalice MUD a získala kontrolu nad zákonodárným orgánem Venezuely, Národním shromážděním, poprvé za 16 let. (Cohen, 2019) Nejvyšší soud však prohlásil, že rozhodnutí Národního shromáždění, v němž dominovala nová opozice, budou neplatná, pokud nesesadí tři poslance. Opozice tímto tedy přišla o dvoutřetinovou většinu. (AlJazeera, 2016) Opozice tedy byla nucena přijmout kvalifikovanou většinu. Jelikož byl Nejvyšší soud obsazen Madurovými přívrženci, tak se stal pro vládu takovým právním štítem, který zamítal všechny politicky významné předpisy přijaté Shromážděním. Což znamenalo, že moc opozice jako kongresové většiny, byla striktně symbolická. Stejně tak bylo zabráněno opozici zařídít celostátní referendum, které by svrhlo Madura. (McCarthy, 2017, str. 16)

V návaznosti na zrušené referendum začaly jihoameričtí sousedé Venezuely projevovat stále větší znepokojení nad jednáním vlády. Mercosur (sdružení volného obchodu), jehož původními členy byly Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay, oznámil Venezuele, že porušuje pravidla skupiny týkající se lidských práv a obchodu. Mercosur dal Venezuele ultimátum, aby vyhověla požadavkům, ale vláda neprovedla žádné změny. Blok tedy hlasoval pro suspendaci Venezuely. (BBC, 2016)

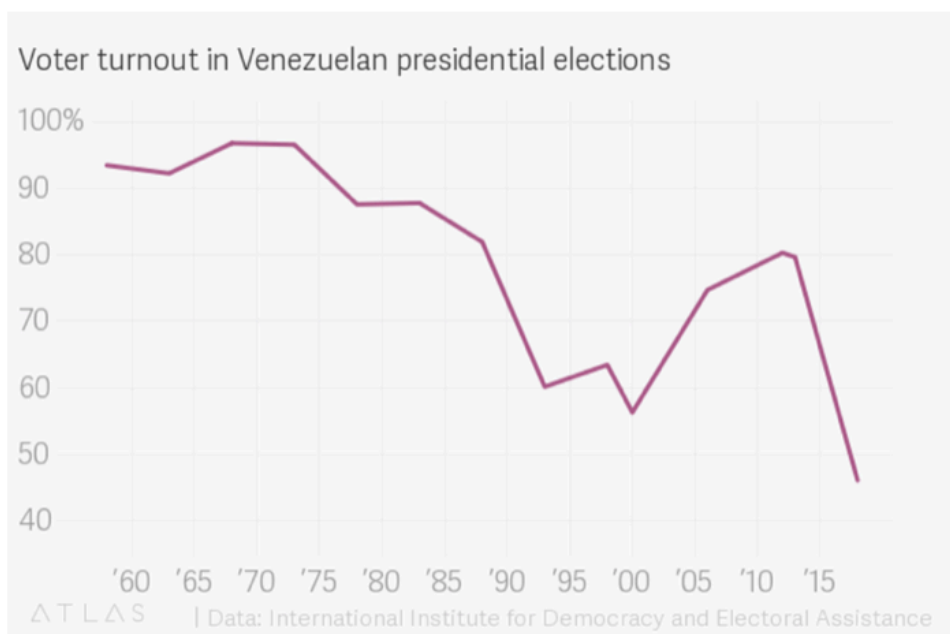
V březnu roku 2017 venezuelský Nejvyšší soud, který se po celou dobu stavil na stranu vládnoucí socialistické strany, oznámil, že přebírá funkce Národního shromáždění.

Toto vyvolalo obrovský mezinárodní protest a soud zvrátil rozhodnutí. Tato událost však vyvolala další protivládní protesty, které nakonec trvaly několik měsíců a zanechaly až sto mrtvých. (Cohen, 2019) V květnu téhož roku Maduro oznámil, že na základě prezidentského dekretu dává vzniknout nový orgán, který měl nahradit Národní shromáždění a také převzít všechny jeho funkce. Mezitím co toto nové takzvané Ústavodárné shromáždění vyvolalo nepokoje a opozice se snažila svolat neformální celostátní referendum, tak Nejvyšší soud potvrdil, že veškeré Madurovy kroky jsou v souladu s ústavou. Národní shromáždění se mezitím snažilo zvolit soudce Nejvyššího soudu. Avšak samotný soud tento krok nepovolil, a naopak podpořil nové Ústavodárné shromáždění i jeho legislativní funkce. (Novotná, 2019, str. 6) Kontroverzní volby do tohoto Ústavodárného shromáždění se konaly 30. července 2017 s oficiální volební účastí 41,5 % a s více než 8 miliony voliči. Chvíli po volbách zdroj z firmy Smartmatic (má na starosti sčítání hlasů), který chtěl zůstat v utajení, odhalil, že s výsledkem voleb bylo manipulováno, jelikož počet hlasů registrovaných v systému byl minimálně o 1 milion menší než oficiální počet. (Ramírez, 2017, str. 5) Z důvodu toho, že opozice tyto volby bojkotovala, nezískala tak v Ústavodárném shromáždění ani jedno křeslo. Následně tento „nový“ orgán schválil nová opatření, která na základě výroků opozice vedla k dalšímu posílení Madurových přívrženců a došlo k dalšímu potlačování občanských práv. (Novotná, 2019, str. 6)

3.3 Prezidentské volby 2018 a Juan Guaidó

20. května 2018 se konaly další prezidentské volby, ve kterých dle vlády byl znovuzvolen na dalších šest let Nicolás Maduro. Hlavní opoziční kandidát Henri Falcón odmítl výsledky voleb hned po zavření volebních místností a volal po nových volbách. Madurovo vítězství se dalo však očekávat, protože hlavní opoziční koalice volby bojkotovala. Dle CNE (*Consejo Nacional Electoral*) neboli dle Národní volební rady byla volební účast 46 % a Maduro vyhrál s necelými 68 % hlasů. (BBC, 2018) Tato volební účast

byla nejnižší ve Venezuelské demokratické historii.

Obr. 5: Volební účast v prezidentských volbách v průběhu let

Zdroj: Electoral Integrity Project, dostupné online na:

<https://www.electoralintegrityproject.com/eip-blog/2018/5/30/rigged-elections-venezuelas-failed-presidential-election>

Kromě opozice volby nepovažovalo za legitimní i mnoho států ve světě. Nejhlavnějším důvodem, proč volby nebyly i mezinárodně uznány bylo to, že volby vypsal Ústavodárné shromáždění, u kterého byla velmi dlouho zpochybňována jeho ústavnost v podobě legislativního tělesa. (Hernández, 2018)

Dne 10. ledna 2019 proběhla inaugurace pro druhé šestileté období prezidentství Madura. O pár dní dříve, byl do čela Národního shromáždění zvolen do té doby neznámý Juan Guaidó. (Cohen, 2019) Následovalo to, že Národní shromáždění 15. ledna prohlásilo, že nepovažuje Madurovo prezidentství za legitimní, a to z důvodu pochybného průběhu voleb. Madurovo znovuzvolení vyvolalo i celou řadu protestů, během kterých se Guaidó prohlásil za prozatímního prezidenta země a volal po nových volbách. Maduro se bránil tím, že vše proběhlo v souladu s Nejvyšším soudem, a to jak volby, tak již dříve vzniklé Ústavodárné shromáždění. Dále Maduro označil protestující spolu s Guaidem za pučisty. (Deutsche Welle, 2019) Poté co se Guaidó prohlásil prezidentem, tak mu podporu vyjádřily Spojené státy Americké. Což znamenalo to, že prezident Maduro okamžitě přerušil veškeré styky se Spojenými státy. Prezident USA Donald Trump prohlásil: „*Dnes oficiálně uznáván*

předsedu venezuelského Národního shromáždění Juana Guaidóa jako prozatímního prezidenta Venezuely. V roli jediné legitimní vládní složky řádně zvolené venezuelským lidem, se Národní shromáždění odvolalo na ústavu země, aby prohlásilo Nicolásu Madura za nelegitimního, a proto je úřad předsednictví prázdný. Obyvatelé Venezuely se odvážně vyslovili proti Madurovi a jeho režimu, a požadovali svobodu a právní stát.“ Posléze také uvalilo USA další sankce, aby vytvořilo tlak na Madurův režim. (Galbraith, 2019, str. 602)

V únoru požádal Guaidó o mezinárodní pomoc, avšak konvoje s mezinárodní pomocí byly zastaveny venezuelskou armádou a došlo ke konfliktu mezi ozbrojenými silami a zastánci Guaida. Maduro tedy průjezd neumožnil a zavřel hranice s Brazílií a Kolumbií. Velká část humanitární pomoci přicházela hlavně z USA, což Maduro odůvodnil tím, že to je pouze další pokus Spojených států o puč. (BBC, 2019)

Leopoldo Lopéz byl zatčen v roce 2014 a následně v roce 2017 přesunut do domácího vězení a v dubnu 2019 byl propuštěn. Hned po osvobození se Lopéz postavil na stranu Guaida a volal po ozbrojeném povstání proti Madurovi. (BBC, 2020) Lopéz také žádal ozbrojené složky, aby se postavily na jejich stranu, avšak armáda zůstala věrná Madurovi. Také odrazila všechny střety s demonstranty a tím udržela Madura u vlády. (Novotná, 2019, str. 7)

V roce 2019 proběhlo mezi opozicí a Madurem několik jednání, ale situace se nijak nevyřešila. (BBC, 2020) V červenci roku 2020 před parlamentními volbami, které se konaly v prosinci, nařídil Nejvyšší soud převzetí tří předních politických opozičních stran příznivci Madurovy vlády a jmenoval stoupence do čela Národní volební rady (CNE). Příznivci Madura získali ve volbách konaných 6. prosince dvě třetiny křesel v Národním shromáždění. Tyto volby byly bojkotovány většinou opozičních stran a účastnila se jich méně než třetina registrovaných voličů. Mnoho vlád z regionu a Evropy uvedlo, že volby nesplnily minimální garance, aby mohly být považovány za svobodné a spravedlivé. (HRW, 2020)

4 Aplikace Fragile States Indexu na současnou situaci ve Venezuele

Skóre Venezuely za rok 2020 je 91,2 což ji umístilo na 28. místo v celkovém přehledu. K zhoršení došlo po roce 2013, kdy měla země skóre 75,3 a od té doby má skóre vzestupnou tendenci. (FSI, 2020) V následující kapitole budu aplikovat 12 indikátorů FSI na současnou situaci ve Venezuele a budu sledovat zhoršení nebo naopak i zlepšení v jednotlivých kategoriích.

4.1 Indikátory soudržnosti

4.1.1 Bezpečnostní aparát

Skóre získané v této oblasti v roce 2020 lehce kleslo z 7,4 z let 2018 a 2019 na skóre 7,2. (FSI, 2020) Situace v zemi je však i nadále špatná.

Jak již bylo zmíněno, tak do tohoto indikátoru spadá terorismus. Vláda Huga Cháveze a jeho politická socialistická platforma byla vstupním bodem pro kolumbijské teroristické skupiny jako je Národní osvobozené armáda (Ejército de Liberación Nacional – ELN) nebo Revoluční ozbrojené kolumbijské síly (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – FARC). Teroristické skupiny se ve Venezuele udržují i za vlády Madura, jelikož kriminální aktivity jeho i jeho vlády pomáhají udržovat nelegitimní kontrolu nad mocí a vytváří tak pro tyto skupiny tolerantní prostředí. (U.S. DEPARTMENT of STATE, 2019) Po demobilizaci skupiny FARC v roce 2017, zvýšila ELN svoji přítomnost na hranicích Venezuely a Kolumbie a převzala tak území a kriminální ekonomiky, které byly předtím pod kontrolou FARC. Toto podnítilo rapidní expanzi této skupiny do Venezuely. Momentálně je skupina přítomna v polovině států země. (Insight, 2020) S přítomností teroristických skupin se zvedla i hrozba únosu ve Venezuele, převážně pak na hranicích Kolumbie a Venezuely. (OSAC, 2020)

Co se týče perzekuce politických oponentů, tak k 30. září 2020 bylo ve vězení dle Trestního fóra 348 politických vězňů. Od protestů v roce 2014 bylo zatčeno 15 500 lidí, 9225 lidí bylo v září 2020 podmíněčně propuštěno, ale nadále zůstali předmětem stíhání. Vláda využila výjimečný stav Covid-19 jako záminku k potlačování disentu, svévolnému zadržování a stíhání desítek politických oponentů, včetně zákonodárců, novinářů, zdravotnických pracovníků, kteří kritizují vládní jednání s pandemií, a právníků, kteří poskytují právní podporu demonstrantům protestujícím proti nedostatečnému přístupu k

vodě, benzínu nebo lékům. (HRW, 2021)

Dále se aparát zabývá mírou kriminality v zemi. Venezuela měla v roce 2019 jedno z nejvyšších čísel, pokud jde o násilná úmrtí. Odhadovaný počet vražd za tento rok byl 16 506 s hodnotou 60,3 násilných úmrtí na 100 000 obyvatel, což je více než v jakékoli jiné zemi v Latinské Americe. (OSAC, 2020) Za rok 2020 zaznamenala země snížení počtu vražd na 11 891, což je v přepočtu 45,6 násilných úmrtí na 100 000 obyvatel. Venezuela se tak v Latinské Americe a Karibiku zařadila na druhé místo za Jamajku. (Asmann, Jones, 2021)

4.1.2 Rozštěpení elit

Skóre tohoto indikátoru v roce 2020 přesáhlo číslo 9, přesněji tedy získalo skóre 9,2. Oproti roku 2019 se tedy zvedlo o 0,4 a nadále stoupá. Tento indikátor má také nejvyšší skóre ze všech tří Indikátorů soudržnosti. (FSI, 2020) Do tohoto indikátoru patří legitimita voleb. Jak jsem již zmiňovala, tak poslední prezidentské volby nepovažovala opozice za legitimní, stejně tak i velké množství států světa.

Důležitou problematikou ve Venezuele jsou však právě elity. Země se totiž může považovat za hlavního kandidáta na něco, co vědci nazývají „elite fracture“³, ve které se odtrhlo dost silných úředníků, aby si vynutili změnu ve vedení. (Taub, Fisher, 2017) V roce 2020 zaznamenala elita Venezuely ekonomický rozkvět. Otevřely nákupní centra, která byla předtím úplně prázdná, otevřely se nové luxusní restaurace a obchody. Začalo se všude platit dolary, kterými se dá platit pouze ve Venezuele kvůli americkým sankcím. Avšak tato nová ekonomika volného trhu vylučuje velkou část Venezuelanů, kteří nemají přístup k dolaru. Tím se tedy ještě více prohloubila nerovnost, kterou většina kapitalistů trpí a podkopala tak i tvrzení prezidenta Madura o zachování odkazu větší sociální rovnosti, kterou propagoval jeho předchůdce Hugo Chávez a jeho „bolívarovská revoluce“. (Kurmanaev, Herrera, 2020)

Dalším bodem, kterým se zabývá tento indikátor je soudní systém a jestli zastupuje lid. Jak jsem již zmiňovala, tak politická kontrola soudnictví byla posílena jmenováním nových soudců loajálních k režimu v roce 2010 a znovu v roce 2015. V posledních letech tedy vydal Nejvyšší soud řadu rozhodnutí, která posílila Madurovu moc, jako bylo například zrušení znovuzvolení Juana Guaidóa za předsedu Národního shromáždění. Zpráva OSN o právech ve Venezuele z roku 2020 uvádí, že nedostatek soudní nezávislosti přispívá k neschopnosti orgánů chránit lidská práva. (Freedom House, 2021) Soudnictví však přestalo

³ V českém překladu „elitní zlomenina“

fungovat jako nezávislá vládní složka již v roce 2004, kdy převzal Nejvyšší soud bývalý prezident Hugo Chávez a příznivci Národního shromáždění. (HRW, 2021) Hugo Chávez se také rozhodl neutralizovat moc všech vládních složek, a to tedy i včetně soudnictví. Tento krok začal soustředit většinu moci do jeho rukou a eliminoval koncept „kontroly a rovnováhy“. (Gicherman, 2012)

4.1.3 Skupinové křivdy

Tento indikátor v roce 2020 získal skóre 7,3 což bylo zlepšení o 0,3 od roku 2019 a vrátil se tak na skóre z roku 2018. (FSI, 2020)

Do tohoto indikátoru se řadí napětí mezi etnickými i náboženskými skupinami ve státě. V rámci etnicity Venezuely je tato země rozdělena na 4 skupiny: 67 % populace tvoří mestici a mulati, 21 % obyvatel jsou běloši, 10 % tvoří Afro-Venezuelané, kteří jsou buď afrokaribského původu nebo původu čistě afrického. Nejmenší skupinou jsou původní obyvatelé Venezuely, kteří tvoří 2 %. Z tohoto hlediska nevznikají ve Venezuele nějaké větší problémy, a to jak ze současného, tak z historického hlediska. (Minahan, 2013, str. 368) Avšak skupina, která je marginalizována a nemá dostatečnou reprezentaci v rámci ekonomických i politických elit je právě skupina Afro-Venezuelanů. (Freedom House, 2016) Také existují sporadické zprávy o násilí na této skupině obyvatel. Domorodé skupiny tvrdí, že během roku došlo k násilným střetům s bezpečnostními silami. Tyto domorodé skupiny také pravidelně hlásí násilné konflikty s horníky a chovateli dobytka kvůli pozemkovým právům. V roce 2019 se objevily zprávy o obtěžování, útocích a nucených vystěhování domorodých osob žijících v těžších oblastech. (OSAC, 2020)

Co se týče náboženského vyznání ve Venezuela, tak naprostou většinu tvoří římskokatolické vyznání a to konkrétně 96 %, protestanti tvoří 2 % a stejné procento tvoří ostatní náboženství. (CIA, 2020) Existují zprávy o společenském zneužívání či diskriminaci na základě náboženské příslušnosti, víry nebo praxe, a to včetně antisemitismu. Vedoucí židovské komunity vyjádřili znepokojení nad antisemitskými prohlášeními úředníků na vysoké úrovni přizpůsobených režimu a antisemitskými projevy v prorežimních médiích. Média vlastněná nebo spojená s režimem a příznivci bývalého režimu propagují sionistické konspirační teorie. Vedoucí představitelé komunit zaznamenali v roce 2019 mnoho

antisemitských incidentů. (OSAC, 2020)

4.2 Ekonomické indikátory

4.2.1 Ekonomický propad

Skóre tohoto indikátoru bylo zase o kousek větší než v roce 2019 a to přesně 8,7 a tedy i nadále stoupá. (FSI, 2020)

Venezuela se již pravidelně řadí mezi nejvíce zkorumpované země jak v Latinské Americe, tak ve světě. Hůř je na tom jen Jemen, Sýrie, Jižní Súdán a Somálsko. Korupce dosáhla v posledních letech rekordních úrovní s tím, že vládní instituce se staly kriminálními, jako je například nekontrolovatelná korupce ve státě kontrolované distribuci potravin, aktivní obchodování s dolary na černém trhu, pašování benzínu, obchodování s drogami nebo například nelegální těžba zlata. (OSAC, 2020)

Národní průzkum životních podmínek (Encuesta Nacional de Condiciones de Vida – ENCOVI) z období 2019/2020 ukazuje, že úroveň chudoby ve Venezuele v průběhu roku 2019 vzrostla, což z ní oficiálně učinilo nejchudší zemí v Latinské Americe a Karabiku. V roce 2019 činil průměrný příjem ve Venezuele 72 amerických centů denně. Zpráva čistě na základě příjmů uvádí, že 96 % Venezuelanů žije v chudobě a 76 % žije v extrémní chudobě. Pouze 3 % domácností ve Venezuele mají jistotu, že budou mít co jíst. (usunrome,2020)

V roce 2020 vystoupala inflace ve Venezuele na 3000 %, v lednu tohoto roku se zbrzdila na 2 665 %. Kvůli této hyperinflaci začala v březnu centrální banka vydávat bankovky s nominální hodnotou 200 000, 500 000 a jeden milion bolívarů. Jeden milion bolívarů je zhruba v přepočtu 11 korun a lze si za něj pořídit 250 mililitrů mýdla s nízkou kvalitou nebo kilogram rajčat. (Koubek, 2021)

Nezaměstnanost ve Venezuele za rok 2020 byla 9,38 % což je nejvíce od roku 2005. (O'Neill, 2021)

4.2.2 Nerovný ekonomický rozvoj

Tento indikátor za minulý rok zaznamenal zlepšení oproti roku 2019 a dostal se tak na skóre z roku 2018 a to je 6,6. (FSI, 2020)

Co se týče ekonomické nerovnosti, kterou se tento indikátor zabývá, tak jsem se o ní

zmiňovala již v indikátoru Rozštěpení elit. Velká skupina obyvatel nemá přístup k dolarům, takže nemají dostatečný přístup ani k potravinám a žijí ve veliké chudobě.

Tento indikátor se nadále zabývá vzděláním. Po celá desetiletí byla venezuelská úroveň vzdělávání nejlepší v regionu. Přestože je vzdělávací systém v zemi nedostatečně financován, vláda se i nadále zavazuje k vizi, že každý občan má nárok na bezplatné vzdělání. Podle ústavy z roku 1999 zůstává vysokoškolské vzdělávání ve Venezuele zdarma s přístupem k více než 90 vysokoškolským institucím. Caracas je vzdělávací centrum a domov několika významných univerzit, včetně Universidad Central de Venezuela (založena v roce 1721) a Universidad Nacional Abierta (1977). Mezi další významné státní instituce patří Universidad de Zulia (1936), Universidad de Carabobo (1852) a Universidad de Andes en Merida (1810). (ACEI, 2019) Avšak ekonomická krize, která zasáhla Venezuelu po roce 2013 měla neblahý vliv i právě na vzdělávací systém. Až 120 000 učitelů opustilo zaměstnání poté co hyperinflace zasáhla zemi a způsobila, že platy učitelů byly téměř bezcenné. (Phillips, Rangel, 2020) Kromě učitelů školy opouští i studenti. Nejen, že studenti a učitelé obviňují ekonomickou krizi ze svých rozhodnutí opustit instituce, ale mezi další důvody svého odchodu řadí také nedostatek akademické svobody a univerzitní autonomie. (Hernáiz, Smilde, 2017)

Dalším okruhem v tomto indikátoru je systém bydlení. Cíl mise prezidenta Madura je postavit do roku 2025 alespoň pět milionů domovů. Tento cíl stanovil již v roce 2011 bývalý prezident Hugo Chávez. (Venezuelanalysis, 2019) V březnu tohoto roku prezident Maduro oslavil 3,5 milionu domovů. Maduro převážně kladl důraz na to, že toto vše bylo zvládnuto i přes blokádu USA proti venezuelské ekonomice a populaci. Maduro také prohlásil, že tato takzvaná Velká bytová mise je v souladu s ústavou z roku 1999, která nařizuje výstavbu bytů, a že jde o humánní a spravedlivou politiku, která umožňuje Venezuelcům důstojně žít. (teleSUR, 2021)

Dle dat z The World Bank žilo ve slumech v roce 2018 44,1 % obyvatel. Hůře je na tom v Latinské Americe už pouze Bolívie. (Worldbank, 2018)

4.2.3 Chronický odchod obyvatelstva, „odliv mozků

Za rok 2020 získal tento indikátor skóre 6,4, což je oproti roku 2019 zhoršení a tento indikátor se tím vrátil na skóre z roku 2011. (FSI, 2020)

Tento indikátor se zabývá odchodem obyvatelstva z ekonomických nebo politických důvodů. A to i u důvodu ze strachu z perzekuce. Například Leopoldo Lopéz, o kterém jsem

se již v práci zmiňovala, byl poté co opustil vězení, donucen k exilu v říjnu loňského roku. (HRW, 2020)

Venezuelu opouští kromě politiků i velká část vědců, výzkumníků, odborníků na ropný průmysl a lékařů. Poté co byl Chávez zvolen prezidentem přišlo o práci až 20 000 zaměstnanců z ropného průmyslu. Tyto události způsobily odliv lidského kapitálu v tomto sektoru. Převážně z toho důvodu, že pracovní příležitosti pro vrcholové manažery a inženýry s vysokou úrovní odbornosti, které vyžadovaly vysoké platy, byly vzácné nebo neexistovaly.

Nedostatek základního zboží včetně zdravotnického materiálu způsobilo, že tisíce zdravotních odborníků emigrovalo z Venezuely a opouštělo národní systém zdravotní péče v době prohlubující se krize. Prezident venezuelské lékařské federace Douglas Leon Natera varoval, že v posledních letech opustilo zemi více než 26 000 lékařů kvůli jejich frustraci z nedostatku zásob, nedostatku léků a nízkých platů (Zea, 2020)

Co se týče remitencí neboli peněz, které posílají migranti ze země zaměstnání do země původu, tak tok těchto remitencí je druhým nejvyšším zdrojem zahraničních příjmů po ropě. Odhaduje se, že tyto remitence přijímá více než 2 miliony domácností, což odpovídá více než 35 procentům domácností v zemi. (Orozco, Klaas, 2020)

Vláda nevyvinula důslednou politiku, která by měla přesvědčit venezuelské profesionály, aby zůstaly v zemi nebo přilákat ty, kteří emigrovali ke spolupráci na jakékoli úrovni. (Zea, 2020)

4.3 Politické indikátory

4.3.1 Státní legitimita

Skóre tohoto indikátoru je úplně nejhorší ze všech dvanácti indikátorů. Již druhým rokem se drží na 9,3. (FSI, 2020)

Tento indikátor se zabývá vztahem občanů a vlády a také svobodou a rovností všech obyvatelů v době konání voleb. Jak již bylo zmíněno, tak v posledních prezidentských volbách v roce 2018 byla rekordně nízká účast u voleb a to přesně 46 % a opozice tyto volby bojkotovalo. Tyto volby také vyvolaly velké množství pochybností jak u opozice, tak ve světě. Ten samý měsíc bylo demokraticky zvolené Národní shromáždění, které prohlásilo jeho šéfa Juana Guaidóa za prozatímního prezidenta Venezuely, což mělo být reakcí na Madurovo znovuzvolení v podvodných volbách.

Odpovědí na to bylo, že vládnoucí strana PSUV se pokusila podkopat Gaidóovu

legitimitu tím, že v lednu 2020 připravila volbu Luise Parry za prezidenta Národního shromáždění. Vojenské síly však bránily členům opozice vstoupit do komory, aby se zúčastnili hlasování. Nejvyšší soud tuto volbu ratifikoval v květnu téhož roku. Avšak více než 50 zemí nadále pokračovala v podpoře Gaidóa jako úřadujícího prezidenta. Maduro je nadále uznáván méně než 20 zeměmi, mezi nejvýraznější patří Rusko, Čína nebo například Kuba. (Freedom House, 2021)

Jak již bylo také zmíněno, tak v návaznosti na situaci ve Venezuele vznikají demonstrace, které jsou násilně potlačovány ze strany vlády a zanechávají každoročně desítky mrtvých. I v roce 2020 se objevily další zprávy o mimosoudních popravách, nadměrném použití síly a nezákonném zabíjení bezpečnostními silami. Lidé, kteří vyjádřili nesouhlas vůči vládě, a to včetně politických aktivistů, novinářů, ale i zdravotnických pracovníků, byli podrobena represivním opatřením a čelili nespravedlivým procesům a svévolným zadržením. (Amnesty International, 2020) Za rok 2020 bylo ve Venezuele 351 politických vězňů. V květnu roku 2020 bylo také zatčeno 82 lidí za to, že se účastnili údajného plánu únosu Madura do Spojených států, kde úředníci nabídli v březnu 15 milionů dolarů, za informace vedoucí k jeho dopadení nebo odsouzení. (Freedom House, 2021)

4.3.2 Veřejné služby

Skóre tohoto indikátoru za rok 2020 bylo 8,4 což je znovu více než předešlé roky a skóre tedy nadále roste. (FSI, 2020)

Tento indikátor mapuje základní služby poskytované státem jako je zdravotní péče nebo dostupnost pitné vody. Venezuelský zdravotnický systém se naprosto zhroutil, což vedlo k navýšení infekčních onemocnění, kterým lze běžně předcházet očkováním. Nemocemi a úmrtími se dále budou podrobněji zabývat v sociálních indikátorech. Nedostatek léků a zdravotnických potřeb, přerušení základních služeb ve zdravotnických zařízeních a emigrace zdravotnických pracovníků vedly k poklesu provozní kapacity. Celou situaci ještě více zkomplikoval Covid-19, kdy většina zdravotnických středisek čelí vážnému nedostatku základního vybavení jako jsou gumové rukavice, roušky nebo desinfekce. Dále se kvůli Covidu zhoršil i přístup k mateřské zdravotnické péči, který byl již před Covidem naprosto katastrofální. Dle výzkumu zemřelo v roce 2019 během těhotenství, před porodem nebo po porodu 352 žen. (HRW, 2020) Odhaduje se, že 10 milionů lidí nedostalo v minulém roce lékařskou péči pro nemoci jako je cukrovka, Parkinsonova choroba, rakovina nebo například malárie. (Amnesty International, 2020)

Stejný problém je i s nedostatkem pitné vody, který se také s příchodem Covidu zhoršil. Pouze jedna ze čtyř domácností měla v loňském roce tekoucí vodu každý den, zatímco většina měla přístup k tekoucí vodě pouze některé dny v týdnu nebo několik dní v měsíci. Nejzranitelnější skupiny obyvatelstva byly nadále nuceny hledat vodní zdroje například ve studnách či pramenech. (Amnesty International, 2020) Stejně jako s vodou je problém i s elektřinou. Dle dat z roku 2018 čelilo až 26 % domácností trpělo výpadky elektřiny. Kromě problémům v domácnosti, čelí nejhlavnějším problémům nemocnice, které kvůli těmto výpadkům přichází o pacienty. (Abuelafia, Saboin, 2020, str. 21)

Co se týče infrastruktury, tak městské autobusy a metro, jsou velice nebezpečné z důvodu vysokého výskytu kriminální aktivity. Spojené státy vyřadily všechny stálé lety z USA do Venezuely z důvodu situace ve Venezuele, která ohrožuje bezpečnost pasažérů. (OSAC, 2020) Dopravní infrastruktura se notoricky zhoršila po letech dezinvestic a malé údržby. S ohledem na světový žebříček se Venezuela pohybuje velice nízko. Rostoucí špatná kvalita silnic a vyšší úroveň nejistoty také zvýšily náklady země na logistiku. Náklady zahraničního obchodu jsou 2,3krát vyšší než průměr v Latinské Americe a Karibiku. K dopadu na ekonomiku obecně se přidává dopad na kvalitu života obyvatel, protože nedostatek dopravy omezuje přístup lidí k pracovním a studijním střediskům. (Abuelafia, Saboin, 2020, str. 23)

4.3.3 Lidská práva a právní stát

Tento indikátor měl stejně jako v roce 2018 i 2019 skóre 9,0. (FSI, 2020)

Mezi lednem a srpnem loňského roku došlo k více než 747 útokům na tisk a novináře, včetně zavražďování, digitálních útoků, cenzury, svévolných zadržování a fyzických útoků. K mnoha z těchto útoků došlo poté, co byl v březnu vyhlášen výjimečný stav v reakci na pandemii COVID-19. (Amnesty International, 2020) V srpnu byli zabiti dva novináři z televizního kanálu Guacamaya TV speciálními jednotkami Bolívarské národní policie. V červenci byl zatčen politolog Nicmer Evans a obviněn z „nenávistných projevů“ kvůli komentářům na sociálních médiích, které kritizovaly Madurovu politiku. (Freedom House, 2021) Kromě potlačování novinářů využila vláda nouzový stav jako záminku k potlačování disentu a stíhání desítek politických oponentů, a to včetně zákonodárců, zdravotníků, kteří kritizují vládní jednání s pandemií a právníků, kteří poskytují právní podporu demonstrantům, kteří protestují kvůli nedostatku přístupu k vodě, benzínu nebo lékům. (HRW, 2020)

V červenci OSN ohlásilo 16 případů údajného mučení a špatného zacházení od června 2019 do května 2020 s tím, že skutečný počet může být výrazně vyšší. Mezi tyto případy patří dušení plastovými sáčky a chemikáliemi, waterboarding, úrazy elektrickým proudem do víček a genitálií, vystavení nízkým teplotám a dlouhodobé držení v poutech. V některých případech lékaři vydali falešná nebo nepřesná lékařská osvědčení, která neodhalovala známky mučení. (HRW, 2020)

Nadále ve Venezuele probíhají i nespravedlivé soudní procesy ke kriminalizaci názorů, které se liší od názorů vlády Madura. (Amnesty International, 2020)

V otázce svobody náboženství ústava tuto svobodu zaručuje a je více méně dodržována. I přesto, že napětí mezi vládou a římskokatolickou církví zůstává vysoké. Stejně tak se vyskytuje občas i napětí mezi vládou a malou židovskou komunitou. (Freedom House, 2020)

4.4 Sociální indikátory

4.4.1 Demografické tlaky

Skóre tohoto indikátoru za rok 2020 bylo 6,5, což je nejhorší výsledek od roku 2009, kdy bylo skóre 6,5.

Ve Venezuele žije přibližně 28 300 000 obyvatel. Od období krize po roce 2013 počet obyvatel nadále klesá. Roční nárůst obyvatelstva za rok 2020 byl -0,28 %. (Worldometer, 2021) V současné době je ve Venezuele dětská úmrtnost 21 úmrtí na 1000 živě narozených, situace tedy zůstává i nadále špatná. (UNICEF, 2020) Tento indikátor se zabývá i sirotky. Dnešní Venezuela je domovem extrémně mladé populace, zhruba 30 procent jejich občanů je mladších 14 let. Ve Venezuele je odhadem 480 000 sirotek. Mnoho z nich vyrůstá v nefunkčních rodinách nebo vůbec bez pečujícího rodinného prostředí. (Sos children villages, 2021)

Pokud jde o veřejné zdraví ve Venezuele, tak zdravotní systém kolaboval ještě před příchodem viru COVID-19. Infrastruktura veřejného zdraví je tak slabá, že v roce 2019 zaznamenala Venezuela nejstrmější nárůst případů malárie na světě. I nemoci jako jsou spalničky a záškrť, před kterými se dá bránit očkováním se vrátily dlouho před epidemií. (Page, Broner, 2020) Vláda od začátku pandemie ohlásila více než 151 100 infekcí koronaviru a 1493 úmrtí souvisejících s COVID-19. Akademie fyzikálních, matematických a přírodních věd Venezuely však mimo jiné varovala před možností nedostatečného

vykazování infikovaných lidí kvůli špatné diagnostické kapacitě. Dodavatelé zdravotnického vybavení také nemohou držet krok s poptávkou a je velice obtížné sehnat koncentrátory kyslíku. (NBC, 2021) Jak jsem již zmiňovala, tak velký problém mají nemocnice s dodávkou vody a s ochrannými pomůckami, jako je například desinfekce nebo roušky. Z tohoto důvodu umírá ve Venezuele na koronavirus velké množství zdravotníků. Pokud věříme číslům poskytnutým Madurovým režimem, který je obecně považován za vážně ovlivněný, pak 25 % obětí ve Venezuele jsou profesionálové v první linii. Číslo však může být i mnohem větší. Zdravotní sestry a lékaři pracují v nemocnicích v katastrofálních podmínkách, ale snaží se dělat maximum na přeplněných soukromých klinikách, kde den v intenzivní péči může stát více než 3 000 dolarů. (Cabrices, 2021)

Indikátor se dále zabývá i přírodními katastrofami. Venezuela je náchylná k zemětřesení a sesuvům půdy. Několik malých seismických odečtů zaznamenaných po celé Venezuele v roce 2019. Nejvýznamnějším nedávným incidentem bylo zemětřesení o síle 7,3 stupně, které otřásl severním pobřeží v srpnu 2018. (OSAC, 2020)

4.4.2 Uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby

Tento indikátor získal za rok 2020 skóre 6,6 a zaznamenal tak nejhorší zhoršení ze všech indikátorů, a to o celý jeden bod, jelikož skóre za rok 2019 bylo 5,6. (FSI, 2021)

Lidé i nadále opouštějí Venezuelu, aby unikli násilí, nejistotě a hrozbám i nedostatku potravin, léků a základních služeb. Počet venezuelských uprchlíků a migrantů uprchlých do jiných zemí hledajících mezinárodní ochranu se nadále v roce 2020 zvyšoval a do konce roku dosáhl 5,4 milionu. (Amnesty International, 2020) S tímto obrovským číslem probíhá ve Venezuele jedna z největších krizí vysídlení na světě. Nejvíce uprchlíků zamířilo do Kolumbie a to 1 700 000, dále 1 000 000 do Peru a necelý půl milion do Chile. Dále míří například do Ekvádoru, Brazílie nebo do Střední Ameriky a Mexika. (UNHCR, 2020) Problémem však je, že stovky tisíc Venezuelanů zůstávají bez jakékoli dokumentace nebo povolení k stálému pobytu v okolních zemích, a proto jim chybí zaručený přístup k základním právům. Díky tomu jsou obzvláště zranitelní vůči pracovnímu a sexuálnímu vykořisťování, obchodování s lidmi, násilí, diskriminaci a xenofobii. (UNHCR, 2020) Kvůli koronavirové situaci také vlády Kolumbie, Ekvádoru a Peru uzavřely pozemní hranice, což donutilo migranty obrátit se na zločinecké skupiny, které kontrolují nelegální přechody hranic. (Rueda, 2020)

Úřady omezily vstup do Venezuely během pandemie COVID-19 na maximálně 100–

300 osob denně, což omezilo vstup a odjezd venezuelských státních příslušníků; mnoho z těch, kteří se chtěli vrátit. (Amnesty International, 2020) Kvůli koronavirové situaci přišlo velké množství migrantů o práci, a přibližně 130 000 podniklo náročné cesty zpět do Venezuely, mnoho z nich pěšky. Ve Venezuele jsou navrátilci drženi často po celé týdny v přeplněných nehygienických karanténních centrech, která pravděpodobně přispívají k dalšímu šíření tohoto viru. Úřady a provládní ozbrojené skupiny známé jako colectivos vyhrožovaly, slovně obtěžovaly a týraly navrátilce. (HRW, 2020) Lidé, kteří se snažili vstoupit do Venezuely neformálními kanály, byli kriminalizováni a stigmatizováni. (Amnesty International, 2020)

UNHCR (Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) doposud v regionu realizovalo přes 1 000 projektů souvisejících s přístřešími a sídlišti, a to jak v příhraničních oblastech, tak v městských centrech. Některé z těchto přístřešků byly kulturně přizpůsobeny tak, aby vyhovovaly i obyvatelům venezuelského domorodého obyvatelstva. Dále byly přizpůsobeny přístřešky lidem se specifickými potřebami a také vznikly bezpečné prostory pro ženy. UNHCR také posílil podporu veřejného zdraví uprostřed pandemie zřízením nebo rozšířením izolačních a léčebných zařízení. Asi 67 % projektů realizovaných v průběhu roku 2020 souviselo s reakcí na COVID-19. (UNHCR, 2021)

4.5 Průřezové indikátory

4.5.1 Zahraniční intervence

Skóre tohoto indikátoru bylo za rok 2020 6,0, což je také vyšší číslo oproti předchozím rokům. (FSI, 2021)

V září loňského roku došla Rada OSN pro lidská práva k závěru, že existují rozumné důvody se domnívat, že od roku 2014 provládní skupiny a orgány na vysoké úrovni, včetně prezidenta Madura, se dopustily zločinům proti lidskosti, včetně mimosoudních poprav, politicky motivovanému zadržování a mučení a zneužívání protestujících. Mise dále zjistila, že i soudnictví přispělo k svévolnému zatýkání, beztrestnosti za hrubé zneužívání a odepření spravedlnosti obětem. V návaznosti na to přijala Rada nové usnesení, kterým se mandát vyšetřovací mise prodlužuje o dva roky. (HRW, 2020)

USA společně s dalšími zeměmi uvalilo na Venezuelu sankce, což výrazně eliminovalo venezuelský ropný příjem. Do června 2020 produkce ropy poklesla z 3,1 milionu barelů denně na 379 000 barelů denně a PDVSA zůstala v provozu pouze jedna

ropná plošina. (Ellis, 2020)

Spojené státy poskytly Venezuele pomoc ve výši 1 milionu dolarů. Tato pomoc podporuje mezinárodní a místní nevládní organizace a veřejné mezinárodní organizace, a to včetně agentur OSN, aby zajistily obyvatelům Venezuely základní potřeby, jako je jídlo, voda a hygiena. Stejně tak poskytují pomoc i pro venezuelské migranty a jejich hostitelské země. (USAID, 2021) Problémem však je nepodpora Madura a jeho vlády těchto organizací. V listopadu 2020 provedly venezuelské orgány pod vedením Madura a bezpečnostních sil systematickou kampaň proti lidským právům a humanitárním skupinám působícím v zemi. Tato kampaň zahrnuje zmrazení bankovních účtů, vydávání zatýkacích rozkazů a přepadení úřadů, jakož i zadržování některých členů za účelem následného vyslyšení. Vláda také neposkytla klíčovým agenturám humanitární pomoci povolení, pro vstup zahraničních zaměstnanců do země. (HRW, 2020)

Madurovu vládu podporuje převážně 5 států, kterými jsou Rusko, Čína, Írán, Kuba a Turecko. Rusko a Venezuela mají dlouhodobé finanční, politické a diplomatické partnerství. Rusko nadále působí jako věřitel poslední instance, pomáhá Venezuele obcházet ropné sankce, tvořit dezinformační kampaně týkající se pohonných hmot a poskytuje vojenské zásoby madurskému režimu. Číně dluží Venezuela nejméně 20 miliard dolarů z půjček poskytnutých před rokem 2017. Čína je nadále silným, i když spíše tichým zastáncem Madurova režimu. Írán a Venezuela mají od prvních let Chávezovy administrativy symbolické a silně rétorické partnerství. V roce 2020 obnovili své partnerství a našli společnou řeč jako dva státy, které jsou na světové scéně hluboce izolované. (Rendon, Fernandez, 2020) A to z toho důvodu, že se Spojené státy vrátily k sankcím proti Íránu a napětí mezi těmito dvěma zeměmi eskalovalo. Írán následně projevil ochotu použít schválenou leteckou společnost Mahan Air k přepravě vybavení a benzínu Venezuele. (Ellis, 2020) Kuba je existenčně závislá na Venezuele, ale i nadále má obrovský vliv na zpravodajský aparát madurského režimu, venezuelskou armádu a ideologickou rétoriku režimu. Ideologické vazby mezi oběma zeměmi jsou velice hluboké a objevily se již na počátku Chávezovy administrativy. Turecko je pro režim relativně novým partnerem a ukázalo se, že je prostředníkem nedovoleného obchodu se zlatem ve Venezuele. Toto partnerství je nejneobvyklejším z pěti, jelikož Turecko udržuje konstruktivní diplomatické vztahy se Spojenými státy. (Rendon, Fernandez, 2020)

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala současnou situací ve Venezuele z pohledu indikátorů Fragile States Indexu. Fragile States Index stanovuje 12 indikátorů, které spadají do pěti zastřešujících oblastí, kterými jsou indikátory soudržnosti, politické, ekonomické, sociální a průřezové indikátory. Cílem práce tedy bylo aplikovat tento nástroj a zjistit, co dle něho vedlo ke selhání státu ve Venezuele a zda se Venezuela může považovat za stát zhroutený.

Venezuela je na tom v současné době velice špatně a za rok 2020 nezaznamenala skoro žádné zlepšení. Skóre u 7 indikátorů se naopak ještě zhoršilo a u ostatních 5 indikátorů buď zůstalo skóre stejné nebo se zlepšilo pouze v rámci desetinných čísel.

Co se týče indikátorů soudržnosti, tak v zemi se vyskytuje velká míra kriminality a také násilí proti demonstrantům, kteří nesouhlasí s režimem a následně jsou zatýkáni a perzekuováni. Avšak toto násilí v zemi není obhajováno separatistickými požadavky a nejedná se ani tak o snahu svržení politického systému, jako spíše o snahu spravedlivých prezidentských voleb, a tedy i o možnost podílet se na státní moci. V zemi nelze pozorovat nějaké extrémní násilí s rasistickým podtextem na základě etnické nebo náboženské příslušnosti. Největším problémem mezi indikátory soudržnosti je nerovnost mezi elitami a chudou částí obyvatelstva, která nemá přístup k dolarům, a tedy ani k dostatečnému množství potravin a služeb.

U ekonomických indikátorů je největší problém s korupcí, kdy se i státní úředníci zapojují do nelegálních obchodů na černém trhu, a to jak s dolary, drogami nebo dokonce i potravinami. Venezuela patří k nejkorumpovanějším zemím jak v Latinské Americe, tak na světě. Venezuela se také potýká s velkou chudobou, kdy až 96 % obyvatelstva žije v chudobě. Vzdělání ve Venezuele je i nadále bezplatné problém je však s platem učitelů, který je tak nízký, že učitelé toto zaměstnání ve velké míře opouští a učitelů je pak nedostatek. S nízkými platy a s extrémními podmínkami se nadále potýkají i lékaři, kteří společně s další inteligencí zemi ve velké míře opouštějí.

Asi nejhůře na tom jsou politické indikátory. Ve Venezuele v podstatě neexistuje důvěra mezi občany a vládou, což se i ukazuje na nízké účasti u prezidentských voleb v roce 2018, které byly i bojkotované opozicí, a i v mezinárodním rámci nebyly považovány za legitimní. Problém je dále převážně se státními službami, kdy zdravotnický systém se ve Venezuele naprosto zhroutil, což navýšilo počet infekčních nemocí a situace se samozřejmě zhoršila s příchodem COVIDU-19, kdy nemocnice nemají dostatečné množství ochranných

pomůcek a desinfekcí. Nemocnice mají problém i s dodávkou elektřiny a pitné vody, stejně tak jako velké množství domácností ve Venezuele. Problém je i s lidskými právy, které jsou ve velké míře potlačovány.

Uprchlíká krize ve Venezuele se také rok, co rok zhoršuje. Kvůli koronavirové situaci je také velké množství migrantů posíláno zpět do země, kde jsou následně ve velmi špatných hygienických podmínkách drženi v přeplněných karanténních centrech.

Co se zahraničních intervencí týče, tak OSN společně s USA se snaží poskytnout obyvatelům ve Venezuele humanitární pomoc, kterou však bojkotuje prezident Maduro, který navazuje spolupráci pouze s podporovateli režimu, kterými jsou Rusko, Čína, Kuba, Írán a Turecko.

Jak jsem již zmiňovala, tak zhroucené státy se značí vysokou inflací, která je ve Venezuele v současné době nejvyšší na světě. Patří sem i špatná životní situace obyvatel, která je spojená s chudou a hladem bez sociálního systému. Chudoba a hlad se ve Venezuele vyskytují ve velké míře, nedá se však říct, že by zde neexistoval sociální systém, který je sice na pokraji zhroucení, ale stále existuje. Stejně tak i infrastruktura. I korupce, která je dalším znakem se zde vyskytuje opravdu ve velké míře. Avšak Venezuela se nemůže považovat za stát zhroucený, a to z toho důvodu, že Maduro a jeho vláda mají i nadále pod kontrolou státní území i armádu, která velice podporuje Madurův režim a zabraňuje opozici k jeho svržení. Dále zde probíhají volby, i když se o jejich legitimitě dá spekulovat. A existuje zde i opozice. Důležitým faktorem u zhroucených států je čas, z toho vyplývá, že by se Venezuela musela s těmito problémy potýkat ještě delší dobu. To však znamená, že jestli se situace ve Venezuela nezačne lepšit, a naopak dále zhoršovat, je zde možnost, že v průběhu let se dostane v žebříčku křehkosti států z 28. místa mnohem výš, a ještě víc se přiblíží úplnému zhroucení.

Summary

Failed states are characterized by high inflation, which is in Venezuela currently the highest in the world. This includes the poor living situation of the population, which is associated with poverty and hunger without a social system. Poverty and hunger are widespread in Venezuela, but it cannot be said that there is no social system. It is true that social system is on the verge of collapse, but still exists. So is the infrastructure. Even corruption, which is another feature, occurs here to a great extent. However, Venezuela

cannot be considered a failed state because Maduro and his government continue to control the state and the army, which strongly supports Maduro's regime and prevents opposition to its overthrow. Elections continue to take place here, although their legitimacy can be speculated. And opposition also exists. Time is an important factor in the failed states, which means that Venezuela would have to face these problems for even longer. However, this means that if the situation in Venezuela does not start to improve and on the contrary, the situation will worsen further, there is a possibility that over the years Venezuela will rise from 28th place much higher in the ranking of fragility, and will be even closer to a complete collapse.

Použitá literatura

ABUELAFIA, Emmanuel. SABOIN, José. *A look to the future for Venezuela*. Inter-American Development Bank, 2020. Dostupné z: <https://publications.iadb.org/publications/english/document/A-Look-to-the-Future-for-Venezuela.pdf>

ACEI. *Venezuela: Education in Crisis*. 2019. Dostupné z: <https://acei-global.blog/2019/02/01/venezuela-education-in-crisis/>

Al Jazeera. *Venezuela court rules against three opposition MPs*, 2016. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2016/01/venezuela-court-rules-opposition-mps-160112061250661.html>

Amnesty International. *Venezuela 2020*. 2020. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/countries/americas/venezuela/report-venezuela/>

ASMANN, Parker. JONES, Katie. *InSight Crime's 2020 Homicide Round-Up*. InSight, 2020. Dostupné z: <https://insightcrime.org/news/analysis/2020-homicide-round-up/>

BBC. *Chavez heir Maduro wins Venezuela presidential election*. 2013. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-22149202>

BBC. *Mercosur Suspends Venezuela over Trade and Human Rights*, 2016. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-38181198>.

BBC. *Venezuela election: Maduro wins second term amid claims of vote rigging*, 2018. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-44187838>

BBC. *Venezuela opposition figure Leopoldo López leaves Spanish embassy*. 2020. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-54677274>

BBC. *Venezuela soldiers abandon posts at Colombia border*, 2019. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-47343918>

CABRICES, Rafael. *The Pandemic's Brutal Toll on Venezuelan Doctors and Nurses*. Caracas Chronicles, 2021. Dostupné z: <https://www.caracaschronicles.com/2021/04/02/the-pandemics-brutal-toll-on-venezuelan-doctors-and-nurses/>

CIA. *Venezuela*. World Fact Book, 2020. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/static/e4ac1d7f27fc360694b441dd87a788dd/VE-summary.pdf>

COHEN, Luc. *How Venezuela got here: a timeline of the political crisis*. Reuters, 2019. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics-timeline-idUSKCN1PN05S>

COLGAN, Jeff D., *Venezuela and the Bolivarian Revolution. Petro-Aggression*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. ISBN 9781139342476. Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/product/identifier/CBO9781139342476A015/type/book_part

CORRALES, Javier. *Cómo explicar la crisis económica en Venezuela*. Investigación, 2016. Dostupné z: <https://repositorio.uniandes.edu.co/bitstream/handle/1992/7546/u735378.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

COPPEDGE, Michael. *Explaining Democratic Deterioration in Venezuela Through Nested Inference. The third wave of democratization in Latin America: advances and setbacks*. New York: Cambridge University Press. 2005. ISBN 978-0521613200.

Deutsche Welle, *Venezuelan opposition leader Juan Guaido declares himself acting president*, 2019. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/venezuelan-opposition-leader-juan-guaido-declares-himself-acting-president/a-47201512>

ELLIS, Evan. *Venezuela: Pandemic and Foreign Intervention in a Collapsing Narcostate*. Centre for Strategic and International Studies, 2020. Dostupné z: <https://www.csis.org/analysis/venezuela-pandemic-and-foreign-intervention-collapsing-narcostate>

ELLNER, Steve, BETHELL, Leslie a Ian ROXBOROUGH. *Venezuela. Latin America between the Second World War and the Cold War, 1944–1948*. Cambridge: Cambridge

University Press, 1993. ISBN 9780511665295. Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/product/identifier/CBO9780511665295A013/type/book_part

Fragile States Index, Fund For Peace. 2018. Dostupné z: <https://fragilestatesindex.org>

Freedom House. *Freedom in the world 2021: Venezuela*. 2021. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2021>

Fund For Peace. 2018. Dostupné z: <http://fundforpeace.org>

GALBRAITH, Jean. *Contemporary practice of the United States relating to international law*. The American Society of International Law. 2019. Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/6F4C6CF05F85678A9A56BFD3192E32F6/S0002930019000411a.pdf/united_states_recognizes_the_opposition_government_in_venezuela_and_imposes_sanctions_as_tensions_escalate.pdf

GELLNER, Ernest André, MARKUS, Jiří. *Národy a nacionalismus*. Praha: Josef Hříbal, 1993. ISBN 80-901381-1-X. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c95d86c0-0caf-11e8-8ee4-005056825209>

GICHERMAN, Jessica. *The judicial system in Venezuela & the lack of checks and balances*. University of Central Florida. STARS, 2012. Dostupné z: <https://stars.library.ucf.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=2268&context=honorstheses1990-2015>

HERNÁIZ, Hugo. SMILDE, David. *Venezuela's Higher Education Crisis Worsens*. Venezuelan politics and Human rights, 2017. Dostupné z: <https://www.venezuelablog.org/venezuelas-higher-education-crisis-worsens/>

HERNANDÉZ, José. *Rigged elections: Venezuela's failed presidential election*. 2018. Dostupné z: <https://www.electoralintegrityproject.com/eip-blog/2018/5/30/rigged-elections-venezuelas-failed-presidential-election>

HRW. *Venezuela events of 2020*, 2020. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/venezuela>

HRW. *Venezuela: Humanitarian Groups Under Attack*. 2020. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2020/12/21/venezuela-humanitarian-groups-under-attack>

HUMPLÍKOVÁ, Kateřina. *Valné shromáždění (GA) – Zhroucené státy*. AMO, 2009. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Zhroucené-státy-GA1.pdf>

CHEATHAM, Amelia, LABRADOR, Rocio Cara, *Venezuela: The Rise and Fall of a Petrostate*. Council on Foreign Relations. 2021 Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/venezuela-crisis>

KALTWASSER, Rovira C., MUDDE, Cas. *Populism in Europe and the Americas: Threat or Corrective for Democracy?* Cambridge University Press; 2012. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e000xww&AN=451732&lang=cs&site=ehost-live>

KOUBEK, Vilém. *Bezcenné peníze: Pětice katastrofálních světových inflací*. 100+1, 2021. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/bezcenne-penize-petice-katastrofalnich-svetovych-hyperinflaci>

MCCARTHY, Michael. *The Venezuelan Crisis and Latin America's Future*. Latin American Program, 2017. Dostupné z: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/mccarthy_venezuela_crisis_final.pdf

Natural Resource Governance Institute. *The Resource Curse: The Political and Economic Challenges of Natural Resource Wealth*. 2015. Dostupné z: https://resourcegovernance.org/sites/default/files/nrgi_Resource-Curse.pdf

NBC News. *In Venezuela, more Covid patients are being treated at home*. 2021. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/latino/venezuela-covid-patients-are-treated-home->

[rcna510](#)

NOVOTNÁ, Barbora. *Bezpečnostní situace ve Venezuele*. 2019. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/11/BGR_UNSC_Bezpečnostn%C3%AD_situace_ve_Venezuele.pdf

OROZCO, Manuel. KLAAS, Kathryn. *Money Transfers to Venezuela: Remittance Flows Amidst Evolving Foreign Exchange*. The Dialog, 2020. Dostupné z: <https://www.thedialogue.org/analysis/money-transfers-to-venezuela-remittance-flows-amidst-evolving-foreign-exchange/>

OSAC. *Venezuela 2020 Crime & Safety Report*. 2020. Dostupné z: <https://www.osac.gov/Country/Venezuela/Content/Detail/Report/0e6ed0e0-eb8e-44cc-ab81-1938e6c8d93f>

PHILLIPS, Tom. RANGEL, Clavel. *'All we have are walls': crisis leaves Venezuela's schools crumbling*. The Guardian, 2020. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/global-development/2020/feb/15/venezuela-schools-collapse-amid-economic-crisis>

PRÁŠIL, Václav. *Jak pomáhat zhrouceným státům*, 2009. Dostupné z: <http://www.amo.cz/publikace/jak-pomahat-zhroucenym-statum.html>

RAMÍREZ, Enrique Gomez. *The political crisis in Venezuela*. European Parliament, 2017. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608791/EPRS_BRI\(2017\)608791_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608791/EPRS_BRI(2017)608791_EN.pdf)

RENDON, Moises. FERNANDEZ, Claudia. *The Fabulous Five: How Foreign Actors Prop up the Maduro Regime in Venezuela*. Center for Strategic and International Studies, 2020. Dostupné z: <https://www.csis.org/analysis/fabulous-five-how-foreign-actors-prop-maduro-regime-venezuela>

RIEGL, Martin. *Terminologie kvazistátů*. Acta Politologica, Vol. 2, No. 1, 2010. ISSN 1803-8220.

RUEDA, Manuel. *Venezuelans brave 'brutal' migrant route made tougher by pandemic*.

BBC, 2020. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-54418542>

SOS Children's villages. *Situation of the children in Venezuela*. 2021. Dostupné z:

<https://www.soschildrensvillages.ca/venezuela>

SULLIVAN, Mark P., *Venezuela: Political Conditions and U.S. Policy*. In: CRS Reports, 2009. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL32488.pdf>

ŠMÍD, Tomáš, VAŘURA, Vladimír. *Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států*. Mezinárodní vztahy. Praha: ÚMV, 2009, roč. 44, č. 2. ISSN 0323-1844.

TAUB, Amanda. FISHER, Max. *In Venezuela's Chaos, Elites Play a High-Stakes Game for Survival*. New York Times, 2017. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/05/06/world/americas/venezuela-unrest-protests.html>

TeleSUR. *Venezuela Delivered 3,500,000 Homes Despite US Sanctions*. 2021. Dostupné z: <https://www.telesurenglish.net/news/Venezuela-Delivered-3500000-Homes-Despite-US-Sanctions-20210319-0013.html>

The World Bank. *Population living in slums (% of urban population) – Venezuela*. 2018. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/EN.POP.SLUM.UR.ZS?locations=VE>

THÜRER, Daniel. *The „failed state“ and international law*. *International Review of the Red Cross* No. 836, 1999. Dostupné z: <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/article/other/57jq6u.htm>

TOMEŠ, Jiří, DANĚK, Petr, JEHLIČKA, Petr a Přírodovědecká fakulta. *Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie*. Praha: Univerzita Karlova, 2000. s. 230. ISBN 80-238-5566-2. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:bd1b33c0-0703-4f21-a093-baefc4a39c27>

TŘEŠTÍK, Dušan. *České dějiny a čeští historikové po 17.listopadu*, ČČH LXXXVIII, 1, 1990

UNHCR. *Venezuela situation*. 2021. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/venezuela->

[emergency.html](#)

UNHCR. *Venezuela situation – fact sheet*. 2021. Dostupné z: <https://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Venezuela%20situation%20fact%20sheet%20January%202021.pdf>

UNICEF Data. *Venezuela*. 2020. Dostupné z: <https://data.unicef.org/country/ven/>

US Aid. *Venezuela*. 2021. Dostupné z: <https://www.usaid.gov/humanitarian-assistance/venezuela-regional>

US Department of State. *Country Reports on Terrorism 2019: Venezuela*. 2020. Dostupné z: <https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2019/venezuela/>

Venezuelanalysis. *Venezuelan Housing Mission Passes 'Milestone' with 2.5M Homes*. 2019. Dostupné z: <https://venezuelanalysis.com/news/14198>

WAIŠOVÁ, Šárka a kol. *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-069-7.

Worldometers. *Venezuela population*. 2021. Dostupné z: <https://www.worldometers.info/world-population/venezuela-population/>

ZEA, Deyanira. (2020) *Brain drain in Venezuela: the scope of the human capital crisis*. Human Resource Development International, 2020. DOI: [10.1080/13678868.2019.1708156](https://doi.org/10.1080/13678868.2019.1708156)